

## **8. luokan oppilaiden huoltajien näkemyksiä yläkoulusiirtymästä**

LUOT9991 Pro gradu –tutkielma (30 op)

Laatijat:  
Milja Kopsa  
Milla Ojaniemi

7.4.2026  
Turku

Pro gradu -tutkielma

**Tutkinto-ohjelma, oppiaine:** Luokanopettajan tutkinto-ohjelma (KM), kasvatustiede

**Tekijät:** Milja Kopsa & Milla Ojaniemi

**Otsikko:** 8. luokan oppilaiden huoltajien näkemyksiä yläkoulusiirtymästä

**Ohjaaja:** Kasvatustieteiden dosentti, opettajankoulutuslaitos, Yliopistotutkija, kasvatustieteiden tiedekunta, PhD, Laura Helle

**Sivumäärä:** 37 sivua

**Päivämäärä:** 7.4.2026

TURUN YLIOPISTO

Opettajankoulutuslaitos

KOPSA, MILJA; OJANIEMI, MILLA: 8. luokan oppilaiden huoltajien näkemyksiä  
yläkoulusiirtymästä

Tutkimusraportti, 37 s., 10 liites.  
Kasvatustiede  
Huhtikuu 2026

---

Tutkimuksessa tarkasteltiin 8. luokkalaisten huoltajien kokemuksia liittyen huollettavan yläkoulusiirtymään. Tarkoituksena oli syventää ymmärrystä yläkoulusiirtymästä ilmiönä ja sen huoltajissa herättämistä huolista sekä positiivisista odotuksista. Tutkimukseen osallistui 104 huoltajaa erillis- ja yhtenäiskouluista Pirkanmaalta sekä Kanta-Hämeen alueelta. Tutkimus toteutettiin monimenetelmällisenä kyselylomaketutkimuksena, eli aineisto kerättiin niin määrällisten kuin laadullisten kysymysten ja väittämien avulla.

Huoltajat odottivat siirtymän tuovan nuorelle uusia vertaissuhteita. Lisäksi he odottivat nuoren itsenäistymistä ja sen tuomia uusia mahdollisuuksia. Siirtymään liittyvät huoltajien kokemat huolet liittyivät muutoksiin sosiaalisissa suhteissa, luokkajakoihin sekä kiusaamiseen. Huoltajat kokivat nuorten odotusten ja huolten myötäillean heidän kokemuksiaan, joka on linjassa aiempien siirtymävaihetutkimusten kanssa. Huoltajat kokivat roolinsa siirtymän tukemisessa merkitykselliseksi. He kuvasivat tukeneensa nuorta muun muassa kuuntelemalla, keskustelemalla ja rohkaisemalla, ja kokivat yläkoulusiirtymän olleen positiivisessa yhteydessä kotiväen arkeen 7.–8. luokalla.

Kodin ja koulun välinen yhteistyö siirtymässä koettiin pääosin onnistuneeksi. Tähän voi mahdollisesti vaikuttaa oikein kohdennetut tukitoimet ja hyvin sujuneet siirtymät. Koulujen tulee jatkossakin panostaa kodin ja koulun väliseen yhteistyöhön sekä siirtymän tukemiseen. Esimerkiksi nuorille ja huoltajille suunnatut koulu- tai kuntakohtaiset “siirtymäinfopaketit” voisivat hyödyttää niin oppilaita, huoltajia kuin koulun henkilökuntaa. Tutkimuksen tuloksia voitaisiin hyödyntää esimerkiksi tällaisen yhdenvertaisuutta edistävän infopaketin suunnittelussa.

**Avainsanat:** siirtymävaihe, huoltajan näkökulma, kodin ja koulun välinen yhteistyö, erilliskoulu, yhtenäiskoulu, tukitoimet

# Sisällysluettelo

<b>Johdanto</b>	<b>5</b>
<b>1 Teoreettinen viitekehys</b>	<b>7</b>
1.1 Yläkoulusiirtymä koulupolulla erillis- ja yhtenäiskouluissa	7
1.2 Huoltajien rooli siirtymässä	8
1.3 Oppilaiden odotukset, huolet ja tuen tarpeet siirtymässä	10
1.4 Huoltajien odotukset, huolet ja tuen tarpeet siirtymässä	13
<b>2 Tutkimusongelmat</b>	<b>16</b>
<b>3 Menetelmä</b>	<b>17</b>
3.1 Osallistujat	17
3.2 Tutkimuksen toteutus	18
3.3 Aineiston käsittely	19
3.4 Tutkimusetiikka	21
<b>4 Tulokset</b>	<b>22</b>
4.1 Huoltajilla sekä huollettavilla havaitut huolet ja odotukset siirtymässä	22
4.1.1 Huoltajien omat kokemukset	23
4.1.2 Huoltajien havaitsemat huollettavan kokemukset	25
4.2 Huoltajien kokemuksia roolistaan siirtymässä	26
4.3 Koulun tarjoaman tuen riittävyys siirtymässä	30
<b>5 Pohdinta</b>	<b>36</b>
5.1 Päätulokset ja johtopäätökset	36
5.1.1 Huoltajien kokemat huolet ja odotukset	36
5.1.2 Huoltajan kokemus roolistaan siirtymässä	37
5.1.3 Kokemus tuen tarpeista siirtymässä	37
5.2 Eettisyys ja luotettavuus	39
5.3 Yhteenveto	40
<b>Lähteet</b>	<b>42</b>
<b>Liitteet</b>	<b>45</b>

## Johdanto

Yläkouluun siirtyminen on jännittävä ja suuri harppaus jokaisen peruskoululaisen koulupolulla, tuli tämä sitten erillisalakoulusta tai yhtenäiskoulusta. Jotta tämä tärkeä siirtymävaihe onnistuisi, on kriittistä, että oppilaat tulevat huomioituiksi, niin koulu kuin kotikontekstissa, ja saavat tarvitsemaansa tukea fyysisesti sekä henkisesti. Perusopetuksen opetussuunnitelmien perusteet (2014) korostavat tässä etenkin tuen ja turvallisuuden tunteen luomista oppilaiden hyvinvoinnin kannalta. Huoltajilla on keskeinen rooli nuoren kasvussa sekä kehityksessä. Heidän tarjoamansa tuki, läsnäolo sekä yleisesti aikuisen ja nuoren välinen kiintymyssuhde vaikuttavat merkittävästi muun muassa nuoren hyvinvointiin, itsetuntoon ja koulumenestykseen (Jiang ym., 2013). Myös opettajan rooli oppilaan tunteiden havainnoinnissa ja oikeanlaisen tuen tarjoamisessa on korvaamatonta. Parhaimmillaan huoltajien ja koulun välinen yhteistyö tukee oppilaan hyvinvointia kokonaisvaltaisesti. Kodin ja koulun välinen yhteistyö on erityisen tärkeää, sillä oppilaiden kehityksen ja koulupolun eri vaiheissa myös huoltajat saattavat tarvita tukea sopeutuakseen muuttuviin tilanteisiin (Coffey, 2013).

**Siirtymällä** tarkoitetaan elämänjaksoa, jossa yksilön arjen rutiinit ja perusrakenteet muuttuvat merkittävästi lyhyellä aikavälillä (Pietarinen, 1999, s. 25–26). Onnistunut siirtymä on oppilaan kannalta tärkeää, koska sillä on kauaskantoisia vaikutuksia nuoren elämässä. Yläkoulun alkaessa nuoren tulee omaksua muun muassa uuden koulun rutiinit sekä oma rooli uudessa sosiaalisessa yhteisössä (Rautiainen ym., 2017, s. 13). Tutkimusten mukaan sopeutuminen ja sen onnistuminen ovat yhteydessä esimerkiksi nuoren hyvinvointiin, minäkuvaan ja koulunkäynnin sujuvuuteen (Bagnall ym., 2019, s. 213–214; Rautiainen ym., 2017). Rautiaisen ja kollegoiden (2017) mukaan, mikäli nuorella esiintyy paljon huolia eikä hän saa niihin tarvitsemaansa sensitiivistä tukea, voivat nämä olla haitallisia alakoulun ja yläkoulun välisen siirtymän kannalta. Bagnall sekä kollegat (2019) puolestaan korostavat, että siirtymän epäonnistuesssa riskitekijät kouluun sopeutumattomuudessa kasvavat. Heidän mukaansa tämä voi olla haitaksi nuoren hyvinvoinnille monella tapaa. Esimerkiksi riskit ahdistuneisuuteen, yksinäisyydentunteeseen sekä masennukseen kasvavat (s. 213–214). Onnistuneeseen siirtymään puolestaan on katsottu kuuluvan useita eri tekijöitä. Esimerkiksi Rautiainen ja kollegat (2017) esittävät näitä tekijöitä olevan muun muassa nopea koulun toimintakulttuurin omaksuminen, ihmissuhteiden luonti sekä koulukiinnostuksen säilyminen. Myös nuoren itsenäisyyden ja sopeutuvuuden on katsottu edesauttavan onnistunutta siirtymää (s. 14). Evangelou ja kollegat (2008) lisäksi mainitsevat, että onnistuneessa siirtymässä

oppilaat osaavat soveltaa alakoulussa opittuja tietoja ja taitoja yläkoulussa eikä heidän huoltajillaan herää huolta lapsen pärjäämisestä (s. iii).

Wong (2015) esittää tutkimuksissaan, ettei koulu ole ainoa taho, jolta nuori kaipaa siirtymän aikana tukea vaan, että myös huoltajilla on tässä tärkeä rooli (s. 659–660). Lisäksi aiemmat tutkimukset osoittavat, että huoltajien osallisuus koulunkäyntiin edistää oppilaiden koulumenestystä ja sopeutumista uuteen kouluympäristöön (Mizelle & Irvin, 2000, s. 58–59). Tässä muutosvaiheessa **kodin ja koulun välinen yhteistyö** nousee entistä tärkeämpään rooliin, sillä sen avulla voidaan tukea oppilaan sopeutumista uuteen ympäristöön ja edistää tämän hyvinvointia.

Huoltajilla ja opettajilla on usein hyvä peruskäsitys siitä, miten oppilaat itse kokevat siirtymän (Akos & Galassi, 2004). Tämä on merkityksellistä oikeanmuotoisen ja -aikaisen tuen tarjoamisen kannalta niin kotona kuin koulussa. Suomessa aiheeseen liittyviä tutkimuksia on tehty verrattain vähän, eikä siirtymän tukemiseen ole koko valtionkattavia yhtenäisiä toimintaperiaatteita ja tukimuotoja (Kopsa & Ojaniemi, 2024). Jotta tasa-arvoiset lähtökohdat jokaisen oppilaan koulupolulla varmistuvat, on aihetta tutkittava myös Suomen koulujärjestelmän taholta.

Tässä tutkimuksessa tutkimme suomalaisten huoltajien näkemyksiä nuoren yläkoulusiirtymään liittyen. Olemme kiinnostuneita syventämään ymmärrystä yläkoulusiirtymästä ilmiönä. Lisäksi olemme kiinnostuneita siitä, voidaanko erilliskoulujen ja yhtenäiskoulujen oppilaiden huoltajien vastausten välillä havaita eroavaisuuksia.

Tutkimuksessa määrittelemme Kopsan ja Ojaniemen (2024) mukaisesti **erilliskoulut** kouluina, joista ja joihin siirtyessä oppilaan on vaihdettava koulua ja **yhtenäiskoulut** kouluina, joissa oppilas voi opiskella koko peruskouluajan eli vuosiluokilla 1–9.

Tavoitteemme on selvittää, miten siirtymävaihe on ilmennyt perheen ja nuoren arjessa huoltajien näkökulmasta. Olemme erityisesti kiinnostuneita huoltajien kokemuksista liittyen heidän rooliinsa siirtymän tukemisessa sekä siitä, miten he kokevat kodin ja koulunvälisen yhteistyön tässä elämänvaiheessa. Pyrimme myös kartoittamaan huoltajien esiin tuomia tarpeita, joihin koulut voivat vastata tarjoamalla kohdennettuja tukitoimia. Aihe on tärkeä tutkittavaksi, sillä siirtymävaiheen sujuvuudella on yhteys nuoren elämän laatuun. Tästä syystä siirtymää on tarpeellista tukea onnistuneesti niin kodin kuin koulun taholta. Hyvin suunnitellut ja kohdennetut tukitoimet johtavat parempaan oppimiseen sekä sopeutumiseen koulussa (Ahtola ym., 2016, s. 170).

# 1 Teoreettinen viitekehys

## 1.1 Yläkoulusiirtymä koulupolulla erillis- ja yhtenäiskouluissa

Yläkoulusiirtymä sijoittuu usein ajanjaksoon, jolloin nuori alkaa luontaisesti hiljalleen itsenäistymään, minkä myötä nuoren tukeminen voi tuntua huoltajista aiempaa haastavammalta (Coffey, 2013). Lisäksi yläkoulusiirtymä tapahtuu biologisesti nuoren elämän kannalta haastavassa vaiheessa, sillä myös puberteetti eli murrosikä sijoittuu samoihin kasvunvuosiin. Puberteetin aikana nuori kohtaa itsessään niin fyysisiä kuin henkisiä muutoksia, jolloin hän voi kokea emotionaalista vaihtelua, kuten esimerkiksi epävarmuutta, ahdistusta ja hämmennystä (Pennington, 1999, s. 54). Brewin ja Statham (2011) esittävät oppilaiden kohtaavan siirtymässä niin organisatorisia katkokohtia, että sosiaalisia katkokohtia, joiden ylittämiseen murrosikä voi vaikuttaa negatiivisesti. Organisatorisiin katkokohtiin voidaan lukea muutokset koulun koossa, ryhmäjakojen muutokset sekä akateemisten odotusten muutokset. Sosiaalisia katkokohtia puolestaan ovat muutokset oppilasaineksen monimuotoisuudessa sekä muutokset vertaissuhteissa että suhteissa opettajiin (s. 365). Henkilökohtaisten muutosten lisäksi myös oppilaan vertaiset kokevat samanaikaisesti murrosiän tuomat haasteet, joka voi vaikuttaa esimerkiksi siirtymää seuraavaan ryhmäytymiseen ja ilmapiiriin (Mizelle & Irvin, 2000; Topping, 2011). Se, miten edellä mainitut tekijät näyttäytyvät yksittäisen nuoren kohdalla, vaikuttavat nuoren kokemukseen vuosiluokkien välisestä siirtymästä sekä kouluympäristön muutoksesta, jonka vuoksi koulun tarjoaman tuen tarve korostuu entisestään.

Topping (2011) toteaa siirtymän vaativan oppilaalta paljon sopeutumista uusiin asioihin (s. 268–269). Muutokset sosiaalisissa suhteissa sekä fyysisessä ympäristössä voivat aiheuttaa oppilaille monipuolisia tuntemuksia niin hyvässä kuin pahassa, joka voi vaikeuttaa sopeutumista entisestään. Tämän vuoksi oppilaita tulee tukea tässä haastavassa vaiheessa etenkin negatiivisten tunteiden käsittelyssä, ja heidän tunteitaan ja kokemuksiaan tulee tunnistaa aikuisten toimesta. Topping (2011) tuo myös ilmi siirtymän olevan merkittävä siirtymävaihe oppilaiden elämässä, mutta tutkimusaiheena se on laiminlyöty (s. 268–269).

Uuden ympäristön ja ihmissuhteiden lisäksi yläkoulussa oppilailta vaaditaan erilaista akateemista suoriutumista kuin alakoulussa. Suomessa yläkoulussa siirrytään luokanopettajajohtoisesta opetuksesta aineopettajajärjestelmään. Lisäksi oppilaille alkaa monet uudet oppiaineet kuten kotitalous ja terveystieto. Tutkimusten mukaan siirtymä voi

vaikuttaa lasten akateemiseen suoriutumiseen negatiivisesti; siirtymän jälkeen arvosanat voivat tippua (Evangelou ym., 2008, s. 4).

Suomessa siirtymän sujuvuuteen sekä siihen liittyviin huoliin ja odotuksiin, niin nuorilla kuin heidän huoltajillaan, voi vaikuttaa myös oppilaan koulutyypin. Rautiainen ja kollegat (2017) tähdentävät, että erilliskoulua käyvän nuoren fyysinen ympäristö muuttuu siirtymän myötä merkittävämmän kuin yhtenäiskoulussa opiskelevan oppilaan. He kohtaavat muutoksia muun muassa koulumatkassa ja kouluntoimintakulttuurissa, toisin kuin yhtenäiskoululaiset, joilla nämä pysyvät useimmiten samoina (s. 15). Rautiaisen ja kollegoiden tutkimuksen mukaan erilliskouluissa opiskelevien oppilaiden siirtymään liittyvissä huolissa löytyi pysyvyyttä, kun kuudennella luokalla mitattuja huolia verrattiin seitsemännen luokan kokemuksiin. Sen sijaan samassa koulussa pysyneillä yhtenäiskouluoppilailta huolia havaittiin alun perinkin vähemmän, eikä niissä ollut yhtä merkittävää pysyvyyttä kuudennen ja seitsemännen luokan välillä (s. 23–25).

Toisaalta Mäirean ja kollegat (2022) esittävät, että vaikka oppilas opiskelisivikin yhtenäiskoulussa, hän kohtaa merkittäviä muutoksia esimerkiksi oppituntien rakenteessa ja sisällöissä, arviointitavoissa sekä opettajissa. Lisäksi alakoulun aikaisissa luokkajaoissa sekä ryhmäkokoontamissa voi esiintyä muutoksia osan oppilaista suunnatessa toisiin yläkouluihin ja vastaavasti uusien oppilaiden siirtyessä kyseiseen yläkouluun. Yhtenäiskoulun oppilaat saattavat usein myös joutua vaihtamaan myös opetusrakennusta tai -tilaa koulun sisäisesti (s. 1639). Tutkimusten perusteella voidaan yhteenvetona todeta, että sekä erillis- että yhtenäiskouluissa opiskelevien nuorten elämässä on siirtymään vaikuttavia tekijöitä, kuten opettaja–oppilassuhde, joissa tapahtuu muutoksia siirtymän myötä. On tärkeää, että oppilaita tuetaan sensitiivisesti ja riittävän paljon tässä koulupolun nivelvaiheessa koulutyypistä riippumatta.

## **1.2 Huoltajien rooli siirtymässä**

Akos ja Galassi (2004) esittävät aiempien tutkimusten osoittavan nuorten kuulevan yläkoulusiirtymästä ja -arjesta usein ensi kertaa huoltajiltaan, sisaruksiltaan sekä kavereiltaan (s. 213). Wong (2015) puolestaan korostaa, että etenkin huoltajien omat kokemukset ja uskomukset ovat merkittävässä asemassa, sillä aiemmissä tutkimuksissa on havaittu, että huoltajien tuntemukset heijastuvat usein oppilaan omiin uskomuksiin (s. 659–660). Aiemmat

tutkimukset ovat lisäksi osoittaneet, että oppilaiden siirtymään liittyvät huolet ja pelot saavat vaikutteita vertaisten, vanhempien sisarusten ja huoltajien jakamista “kauhutarinoista” (Jindal-Snape & Foggie, 2008, s. 6). Wongin (2015) mukaan huoltajan suhtautuessa positiivisesti ja luottavaisesti muutokseen, myös nuori kokee tilanteen usein samalla tavalla (s. 659–660).

Lisäksi Akos ja Galassi (2004) ovat löytäneet oppilaiden turvautuvan siirtymävaiheessa eniten ystäviinsä ja huoltajiinsa. Vasta näiden tukiverkostojen jälkeen oppilas tukeutuu vasta koulun ja opettajan tarjoamaan tukeen siirtymävaiheessa (s. 213). Huoltajien rooli siirtymässä onkin merkittävä jo oppilaan opiskellessa alakoulussa. Huoltajat tuntevat kokonaisvaltaisemmin oppilaan ja viettävät heidän kanssaan arkea monipuolisemmin kuin koulun henkilökunta. Esimerkiksi kotona oppilaan negatiiviset tuntemukset, stressi ja huolet voivat näyttäytyä eri asteisesti kuin kouluympäristössä (Bagnall ym., 2020, s. 219; Zeedyk ym., 2003, s. 73–74). Wongin (2015) mukaan tämä voi selittää, miksi huoltajat kokevat lasten tunteissa tapahtuvan muutosta siirtymävaiheessa ja kokevat heidän tarvitsevan henkistä tukea siirtymässä (s. 676). Tämän perusteella, huoltajien rooli siirtymän tukemisessa osoittautuu olevan merkittävä.

Huoltajat tarjoavat huollettavilleen henkistä tukea sekä auttavat opiskelussa (Wong, 2015, s. 674). Wongin (2015) mukaan heillä on tärkeä rooli siirtymässä oppilaiden stressin käsittelyn kannalta (s. 659). Täten huoltajien omat uskomukset ja näkemykset siirtymästä voivat vaikuttaa myös oppilaiden kokemuksiin. Lisäksi Wong esittää huoltajien hyödyntävän monia keinoja edistääkseen huollettaviensa sopeutumista uuteen kouluun. Esimerkiksi huollettavien kuunteleminen sekä heidän kanssaan keskusteleminen, positiiviseen ajatteluun kannustaminen, yhteisen ajan viettäminen tai uusiin rutiineihin sekä ympäristöön tutustuttaminen olivat tutkimuksen mukaan yleisiä sopeuttamisstrategioita (s. 672–673). Näin ollen oppilaiden henkinen hyvinvointi auttaa heitä sopeutumaan siirtymään paremmin. Mikäli siirtymää tuetaan koulun lisäksi myös kotona ja vapaa-ajalla, opettaminen helpottuu sekä oppilaiden kasvatuksellinen vastuu jakautuu tasaisemmin kodin ja koulun välille. Jotta huoltajat voivat tukea nuoren siirtymää osaltaan, on tärkeää, että myös he ymmärtävät siirtymään liittyvät tapahtumat, toimet ja kriittisimmät vaiheet. Jindal-Snape ja Foggie (2008) painottavat tutkimuksessaan koulun roolia myös huoltajien osallistajina sekä tiedottajina siirtymään liittyen (s. 16).

Akos ja Galassin (2004) mukaan huoltajien osallistuminen ja kiinnostus oppilaan koulunkäyntiä kohtaan siirtymävaiheessa edistää onnistunutta siirtymää. Kiinnostus muun

muassa arvosanoja ja oppimistuloksia kohtaan voi vaikuttaa oppilaiden koulunkäyntiin positiivisesti (s. 213). Myös muiden tutkimusten mukaan tällaiset niin sanotut “osallistuvat huoltajat” nähdään onnistuneen siirtymän takaajina (Evangelou ym., 2008, s. 13). On siis tärkeää, että huoltajat ymmärtävät oman roolinsa siirtymässä. Samanaikaisesti koulujen tulee ymmärtää ja tunnistaa tämä huoltajien rooli sekä tukea heidän osallisuuttaan. Huoltajien osallisuutta voidaan vahvistaa edistämällä kodin ja koulunvälistä yhteistyötä, joka on yhteydessä onnistuneeseen siirtymään.

Huoltajien lisäksi laajemmat yhteisöt, kuten perhe ja koulu, sekä näiden väliset suhteet vaikuttavat siirtymän laatuun ja onnistumisasteeseen (Ahtola ym., 2016, s. 170). Tästä syystä siirtymätoimet, jotka edistävät kodin ja koulun välistä yhteistyötä ovat tärkeitä (s. 170).

Ahtola ja kollegat nostavat esiin myös kodin ja koulun välisten onnistuneiden suhteiden ja vuorovaikutuksen edistävän huoltajien luottamusta koulunhenkilökuntaan (s. 169). Huoltajilla ja koulun henkilökunnalla on merkittävä rooli oppilaan arjessa. Aikuiset antavat oppilaille omalla toiminnallaan esimerkkejä, samalla täten alitajuisesti vaikuttaen heidän ajatuksiinsa sekä kokemuksiinsa. Aikuinen tarjoaa myös tarvittaessa tukea ja turvaa, vaikkei lapsi sitä itse aina osaa hakea. Näin ollen sekä huoltajien että opettajien nuoren- ja oppilaantuntemuksen tärkeys korostuu, jotta nuoren hyvinvointia saadaan tuettua parhaalla mahdollisella tavalla. Huoltajien huomiot ja havainnot sekä läsnäolo yhdessä ammattilaisten tarjoaman tuen kanssa luovat edellytyksiä onnistuneelle siirtymälle.

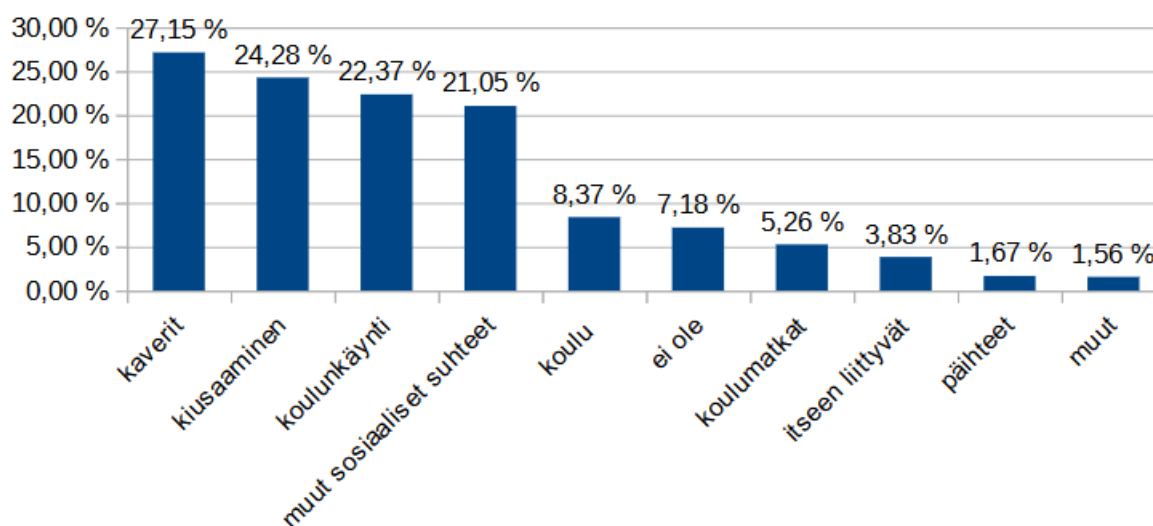
### **1.3 Oppilaiden odotukset, huolet ja tuen tarpeet siirtymässä**

Yläkoulusiirtymä herättää oppilaissa monenlaisia tuntemuksia. Yläkoulun alku tuo mukanaan paljon uutta, kuten uusien sosiaalisten suhteiden solmimista, vanhojen sosiaalisten suhteiden muutoksia ja poisjäämistä sekä muutoksia arjen rakenteessa. Osa oppilaista saattaa odottaa näitä siirtymään kuuluvia uudistuksia innolla, kun taas joillekin siirtymä nostattaa pintaan negatiivisia ajatuksia ja huolia tulevasta.

Oppilaiden näkökulmaa yläkoulusiirtymään on tutkittu monissa siirtymävaihetutkimuksissa, niin siirtymää ennen kuin myös siirtymän jälkeen (mm. Brewin & Statham, 2011; Evangelou ym., 2008; Rautiainen ym., 2017; Topping, 2011). Ennen siirtymää monet oppilaat kokevat ahdistuneisuutta ja stressiä esimerkiksi uudesta koulusta ja sinne eksymisestä, potentiaalisesta kiusaamisesta sekä uusista, “ankarammista” opettajista (Brewin & Statham, 2011, s. 370).

Etenkin huoli kiusaamisesta näyttää tutkimusten mukaan vaivaavan useita nuoria (Rautiainen ym., 2017; Zeedyk ym., 2003). Rautiaisen ja kollegoiden (2017) urauurtava, siirtymävaiheeseen erikoistunut pitkittäistutkimus, jonka tavoitteena oli selvittää ala- ja yläkoulusiirtymään lukeutuvia ennakoivia sekä edistäviä tekijöitä, havaitsi alakoulun oppilailta useita siirtymään liittyviä huolia. Ennen siirtymää näitä oppilaita stressasivat erityisesti muutokset kaverisuhteissa ja koulunkäynnissä, kiusaaminen sekä muut uudet sosiaaliset suhteet kuten yläkoulunopettajat (s. 20–21). Vuotta myöhemmin mitattaessa huolia samoilla nuorilla, ne olivat monilla nuorilla vähentyneet, eli vaikuttaa siltä, että siirtymävaihe sujui valtaosalla tutkimukseen osallistuneista onnistuneesti (s. 25). Alla oleva kuvaaja (kuvaaja 1) mukailee Rautiaisen ja kollegoiden (2017) tutkimuksen tuloksia.

**Rautiaisen ym. (2017) tutkimuksessa ilmenneiden 6. luokan oppilaiden huolien yleisyys**



*Kuvaaja 1.*

Rautiaisen ja kumppaneiden (2017, s. 21) tutkimustuloksia mukaileva kuvaaja nuorten huolten yleisyydestä 6. luokalla

Vaikka siirtymä herättää pelonsekaisia tunteita, on se toisaalta myös vaihe, jota moni oppilas odottaa samanaikaisesti innolla. Jindal-Snapen ja Foggien (2008) mukaan oppilaat odottavat myönteisesti yläkoulun tarjoamia uudistuksia (s. 5–18). Yläkoulussa oppilaat saavat muun muassa enemmän valinnan vapautta opinnoissaan ja arjessaan sekä mahdollisuuden solmia uusia ystävyys-suhteita (Topping, 2011, s. 269). Osa oppilasta kiinnostaa myös uudet opettajat aineet sekä tulevat valinnaisaineet (Akos & Galassi, 2004, s. 216). Suomen koulujärjestelmässä yläkoulussa erikseen opettaviksi aineiksi jakautuvat biologia, maantieto,

terveystieto, kemia ja fysiikka. Lisäksi uusina oppiaineina alkaa esimerkiksi kotitalous ja terveystieto. Oppilaiden tulee myös tehdä henkilökohtainen valinta siitä, opiskelevatko he yläkoulussa teknistä- vai tekstiilityötä.

Oppilaiden vastuu kasvaa myös monin tavoin verrattuna aiempaan. Esimerkiksi liikuntatuntien määränpää voidaan opettajan harkinnan mukaan sopia muualle kuin koulunalueelle, jolloin oppilaiden tulee siirtyä paikalle itsenäisesti, toisin kuin alakoulussa. Tutuissakin oppiaineissa opiskeltavat asiat syventyvät ja oppilailta vaaditaan enemmän opinnoissa. Tämä voi herättää oppilaissa monenlaisia tuntemuksia. Oppilaan siirtymää voi haitata monet tekijät, kuten oppilaan omat henkilökohtaiset piirteet ja niiden yhteensopimattomuus uusien vaatimusten kanssa (Brewin & Statham, 2011, s. 365–370). Mikäli oppilaalla on henkilökohtaisia tarpeita, eikä uudessa ympäristössä tiedetä niistä, oppilaalle voi koitua suuria haasteita selvitä kaikista uusista vaatimuksista. Onkin tärkeää, että tiedonkulku ala- ja yläkoulun välillä on riittävää ja monialainen yhteistyö toimii tarvittaessa. Siirtymää tulee tukea siis oppilaiden lisäksi myös instituutioiden välillä jo hyvissä ajoin, jotta vaihe sujuu oppilaiden kannalta saumattomasti.

Kopsan ja Ojaniemen (2024) tutkimuksen mukaan kuudennen luokan opettajat kokevat oppilaiden tarvitsevan itsetunnon vahvistamista ennen yläkoulusiirtymää. Tulosten perusteella oppilaat kokevat opettajien mukaan siirtymässä epävarmuutta esimerkiksi akateemisiin kykyihin liittyen sekä riittävydestään opiskelijana. Tämän lisäksi riittävää itsetuntoa tarvitaan omien rajojen asettamiseen ja kouluhyvinvoinnin tukemiseen (s. 32). Oppilaan tulee kyetä asettamaan henkilökohtaisia rajojaan esimerkiksi ensimmäisten päihdekokeilujen yhteydessä, jotta hänellä olisi riittävä itsetunto toimia omien arvojensa ja etujensa mukaisesti. Jotta oppilaat saavat tarvitsemaansa vahvistusta ja tukea, siirtymävaiheen valmistelu ja tukitoimet tulee aloittaa riittävän aikaisin. On myös tärkeää, että tukitoimet kohdentuvat tarvittavilla tavoilla ja ovat toimivia.

Evangeloun ja kollegoiden (2008) tutkimuksessa sellaiset oppilaat, joiden siirtymää tuettiin monipuolisin tukitoimin, kokivat siirtymän onnistuneeksi todennäköisemmin kuin sellaiset, jotka eivät saaneet tukea. Oppilaat saivat tukea muun muassa perehdytys- ja vierailupäivien välityksellä ja opastuksella koulun tiloihin liittyen. Lisäksi oppilaat saivat itselleen esitteitä ja opasmateriaaleja ja koulun sääntöjä lievennettiin ensimmäisten viikkojen aikana. Onnistunut siirtymä ilmeni tutkimuksen mukaan esimerkiksi uusien ystävyys-suhteiden solmimisen myötä, heidän kiinnostuksensa koulutehtäviä ja koulunkäyntiäkohtaan kasvoi sekä uudet

rutiinit omaksuttiin helposti. Myöskään heidän huoltajillaan ei herännyt huolenaiheita siirtymään liittyen (s. ii). Tukemalla siirtymää eri keinoin voidaan luoda edellytyksiä siirtymän onnistumiselle. Nuorten kokemat huolet ja odotukset kytkeytyvät heille arjessa merkityksellisiin teemoihin, kuten vertaissuhteisiin ja koulunkäyntiin, joten on luontevaa, että siirtymä on näiden teemojen osalta vahvasti läsnä nuorten ajatuksissa.

#### **1.4 Huoltajien odotukset, huolet ja tuen tarpeet siirtymässä**

Yläkoulusiirtymä voi oppilaiden lisäksi herättää odotuksia ja huolia heidän huoltajissaan. Odotukset voivat kohdistua niin kouluun ja sen henkilökuntaan kuin myös oppilaiden koulunkäyntiin ja muuhun hyvinvointiin. Myös huolia huollettavan pärjäämisestä ja jaksamisesta voi esiintyä uuden elämäntilanteen myötä.

Huoltajien kokemat huolet siirtymässä koskevat tutkimusten mukaan oppilaiden kohtaamaa akateemista, käytännöllistä ja sosiaalista muutosta (Akos ym., 2004, s. 212–213). Evangelou ja kollegat (2008) esittävät huoltajien olevan huolissaan muun muassa nuoren kiusaamisesta, turvallisuudesta, muuttuneesta koulumatkasta, uusien kavereiden saamisesta sekä työmäärän kasvusta ja opettajien määrän kasvuun sopeutumisesta (s. 23). Wong (2015) puolestaan nostaa esille huoltajien kokevan huolta uusiin opetustapoihin sopeutumisesta sekä näihin liittyvistä opiskeluvaikeuksista (s. 659). Lisäksi huoltajien on tutkittu huolehtivan kotiläksyjen määrän kasvusta, eksymisestä, paineesta tehdä asioita vasten omaa tahtoaan sekä sosiaalisten suhteiden muodostamisesta esimerkiksi opettajien kanssa (Akos & Galassi, 2004, s. 215; Jindall-Snape & Foggie, 2008, s. 9). Huoltajilla on siis paljon erilaisia huolia siirtymään liittyen. Lopulta kaikki nämä huolet liittyvät oppilaan pärjäämiseen sekä hyvinvointiin. Huoltajien näkökulmat liittyen oppilaiden siirtymiin ovat tärkeitä tunnistaa, sillä huoltajien tuntemukset välittyvät herkästi myös nuorelle (Akos & Galassi, 2004, s. 213).

Vaikka yläkoulusiirtymä herättää herkästi huoltajien keskuudessa huolta esimerkiksi nuoren pärjäämisestä, herättää se samanaikaisesti myös positiivisia odotuksia. Lasten kasvaessa heidän odotetaan ottavan enemmän vastuuta itsestään, jolloin huoltajien rooli muuttuu holhoavasta enemmänkin ohjaavaksi (Cheung, 2019, s. 351). Akos ja Galassi (2004) esittävät huoltajien odottavan muun muassa nuoren saavan uusia ystäviä sekä menestyvän uusien opintojen parissa (s. 216). Kuten oppilaita, niin myös huoltajia voi innostaa yläkoulussa alkavat uudet oppiaineet, sillä oppilaiden akateeminen motivaatio saattaa näiden myötä

nousta. Yläkoulun oppiaineet voivat tarjota uusia mahdollisuuksia sekä kiinnostuksen kohteita, jolloin oppilas voi kiinnittyä paremmin uuteen kouluarkeen. Oletamme, että huoltajilla saattaa herätä enemmän positiivisia odotuksia kuin huolia, mikäli heillä on siirtymäkokemusta jo aiempien huollettavien osalta. Positiivinen asenne siirtymästä saattaa luoda huoltajille varmuutta tarjota oikeanlaista tukea nuorelle siirtymässä (Helm ym., 2020, s. 11–14). Toisaalta aiempien kokemusten ollessa negatiivisia, huolia voi myös esiintyä enemmän. Ensimmäistä huollettavan siirtymää tukiessa huoltajilla saattaa ilmetä enemmän huolia kuin positiivisia odotuksia, sillä tilanne on uusi sekä huoltajalle, että nuorelle. Vaikka juuri tältä näkökulmalta asiaa ei ole tutkittu, aiemmat tutkimukset kuitenkin osoittavat, että huoltajien vanhemmuuden tyyli sekä suhtautuminen muuttuu esikoisen ja nuorempien huollettavien kohdalla (Lynn ym., 2014). Tämä saattaa osaltaan vaikuttaa huoltajien kokemiin huoliin ja positiivisiin odotuksiin siirtymässä.

Huoltajien, oppilaiden ja opettajien huolet ja odotukset liittyen siirtymään eroavat toisistaan. Tutkimusten mukaan oppilaat itse huolehtivat siirtymässä muun muassa kiusaamisesta, kavereiden saamisesta, eksymisestä, koulutyön vaatimusten kasvusta sekä muiden sosiaalisten suhteiden muodostumisesta (Rautiainen ym., 2017, s. 12–29). Akos ja Galassi (2004) osoittavat tutkimuksessaan huoltajien ajattelevan oppilaiden huolehtivan kotiläksyjen määrää, paineesta suoriutua hyvin ja tehdä asioita (s. 215). Opettajia puolestaan huolestuttaa oppilaiden akateemisten valmiuksien riittävyys uudessa vaativammassa oppimisympäristössä sekä mahdollinen fyysinen koulun vaihdos (Jindal-Snape & Foggie, 2008, s. 6). Toiseksi tutkimusten mukaan opettajat kantavat huolta oppilaiden sosiaalisten taitojen tasosta ja sosiaalisten suhteiden luonnista siirtymävaiheessa (Bagnall ym., 2019). Opettajat huolehtivat siis oppilaan elämästä koulun näkökulmasta käsin, kun taas huoltajat huolehtivat oppilaan kokonaisvaltaisesta hyvinvoinnista ja arjen sujuvuudesta. Tämä puoltaa niin huoltajien roolin merkittävyyttä kuin kodin ja koulun välisen yhteistyön aktiivisuuden tärkeyttä.

Ahtolan ja kollegoiden (2016) mukaan huoltajat kokevat koulusiirtymään liittyvät toimenpiteet ja tukikeinot tärkeinä. Erittäin tärkeänä tukikeinona pidetään kouluun tutustumista (s. 168). Kuitenkaan pelkästään tutustumispäivä ei ole riittävä tukikeino yläkouluun siirtyessä. Siirtymän osuessa haastavaan ajankohtaan nuorten elämässä, tulee sitä tukea monipuolisesti niin ala- kuin yläkoulun toimesta. Evangelou ja kollegat (2008) tuovat tutkimuksessaan ilmi tukikeinoja, joita huoltajat olisivat toivoneet koulujen tarjoavan siirtymässä yläkoulun toimesta. Huoltajat kaipasivat erityisesti tutustumispäivän lisäksi muitakin avointen ovien tapahtumia uudessa koulussa. Lisäksi ilmi nousi kommunikaation

tarve koulun henkilökunnan ja huoltajien välillä, info liittyen koulun toimintakulttuuriin, uusien sosiaalisten suhteiden muodostamiseen ja ylläpitoon sekä työmäärän ja uusien oppimistapojen sisäistämiseen. He mainitsivat myös huoltajien toivoneen, että koulut olisivat ottaneet paremmin huomioon oppilaiden esittämät kaveritoiveet luokkajakoja tehdessä sekä sujuvan tiedon kulun oppilaan henkilökohtaisista tarpeista (s. 35). Muun muassa näitä tukikeinoja hyödyntämällä koulut voivat edistää oppilaan onnistunutta siirtymää.

## 2 Tutkimusongelmat

Tämän tutkimuksen tavoitteena on tarkastella suomalaisten kahdeksaluokkalaisten oppilaiden huoltajien näkemyksiä sekä kokemuksia huollettaviensa yläkoulusiirtymästä.

Tutkimuskysymykset ovat seuraavat:

1. Millaisia odotuksia ja huolia 8. luokan oppilaiden huoltajilla on huollettavien yläkoulusiirtymästä?
2. Miten huoltajat kokevat roolinsa siirtymän tukemisessa?
3. Miten huoltajat kokevat kodin ja koulun välisen yhteistyön sekä koulun tarjoamat tukitoimet siirtymässä?

Oppilaan omat odotukset ja huolet heijastavat usein myös huoltajien omia odotuksia ja huolia siirtymävaiheeseen liittyen (Jindal-Snape & Foggie, 2008, s. 14; Zeedyk ym., 2003, s. 73). Tästä syystä on erittäin tärkeä perehtyä, millaisia kokemuksia ja käsityksiä huoltajilla on liittyen huollettavan nuoren yläkoulusiirtymään. Huoltajien näkökulma voi paitsi auttaa taustoittamaan oppilaan tuntemuksia koko siirtymävaiheen ajalta, mutta myös tarjota arvokasta tietoa koulun ja kodin välisen yhteistyön kehittämiseksi. Näin ollen, tutkimuksen pääongelmana on selvittää huoltajien kokemia odotuksia ja huolia huollettaviensa ala- ja yläkoulun välisestä siirtymästä. Tulosten avulla pystymme toivottavasti paremmin ymmärtämään niin oppilaiden kuin perheiden tarpeita siirtymävaiheen aikana.

Positiivisten odotusten ja huolten lisäksi haluamme myös syventyä tarkastelemaan huoltajien kokemia rooliaan siirtymässä. Sekä koululla että kotiväellä on omat tehtävänsä nuoren ohjaamisen osalta, joten siksi on mielenkiintoista tutkia huoltajien näkemyksiä sekä kokemuksia myös tältä kantilta.

Huoltajat näkevät, kuinka hyvin koulun tarjoamat tukitoimet yläkoulusiirtymässä todellisuudessa palvelevat niin oppilaan kuin myös kotiväen tarpeita. Tämän takia, haluamme tutkia huoltajien kokemuksia kodin ja koulun välisen yhteistyönsujuvuudesta sekä tuen tarpeen näkymistä niin huoltajilla itsellään kuin huollettavillakin. Kartoittamalla siirtymään liittyviä tukitoimia pyrimme koostamaan yleiskatsauksen kodin- ja koulun välisistä keinoista tukea oppilaita parhaalla mahdollisella tavalla sekä lisätä siirtymässä onnistumista nuorten keskuudessa.

## 3 Menetelmä

### 3.1 Osallistujat

Tutkimukseen osallistui 104 kahdeksannen luokan oppilaiden huoltajaa, jotka valikoitiin sekä erillisyläkouluista että yhtenäiskouluista. Kumpaakin koulutyyppeä edusti kaksi koulua. Osallistujien tavoittaminen tapahtui mahdollisuuksien mukaan 2025 syksyllä järjestettävissä 8. luokkien kotiväenilloissa tai vaihtoehtoisesti koulun Wilma-ympäristössä. Tutkimuksemme kohderyhmänä olivat 8. luokan oppilaiden huoltajat, sillä heillä oli ajankohtainen mutta kokonaisvaltainen näkökulma yläkoulusiirtymästä. Luokka-asteen valinta perustui siihen, että siirtymävaihe oli jo tässä kohtaa tapahtunut, mutta kokemus oli edelleen sen verran tuore, että huoltajat pystyivät tarkastelemaan aihetta monesta eri näkökulmasta käsin; ennen siirtymää (alakoulun puolella), siirtymävaiheen ajalta (6.- ja 7. luokkien välissä) kuin myös siirtymän jälkeen (8. luokalla). Kotiväenilloissa, sekä Wilman välityksellä lähetettävissä viesteissä, esittelimme tuleville osallistujille tutkimuksen tavoitteet ja taustat yleisesti sekä jaoin QR-koodin ja linkin Webropol-kyselylomakkeeseen.

Kyselyaineisto kerättiin yhteensä neljästä yläkoulusta: kahdesta erillisyläkoulusta ja kahdesta yhtenäiskoulusta. Koulut valikoituivat pääosin Pirkanmaalta ja Kanta-Hämeen alueelta. Pyrimme keräämään osallistujakoulut yhdeltä maakunnalta mahdollisimman kattavan ja paikallisen näkemyksen muodostamiseen, sillä nuoriin kohdistuvat päätökset tehdään yleisesti yhteisessä päätöselimessä, mikä osaltaan varmistaa toimintatapojen yhtenäisyyden eri koulujen sekä kuntien välillä. Valitettavasti kattava maakunnan sisäisen tutkinta osoittautui haastavaksi alhaisen osallistumisasteen vuoksi, minkä vuoksi tutkimuskouluja lähdettiin kartoittamaan laajemmin. Tästä huolimatta, uskomme tutkimuksen pystyvän tarjoamaan kattavan ja vertailukelpoisen kuvan huoltajien näkemyksistä liittyen oppilaiden yläkoulusiirtymään.

Nuorilla on usein yhteisiä kokemuksia samoista ympäristöistä, kuten kaupoista, puistoista ja nuorisotiloista, jotka muodostavat osan yhteisöllisyyden tunteestaan. Koulupolut sen sijaan voivat olla keskenään hyvin erilaisia, mikä vaikuttaa heidän kokemuksiinsa ja tuntemuksiinsa erityisesti yläkoulusiirtymän yhteydessä. Siirtymään liittyvät tunteet voivat vaihdella henkilökohtaisten odotusten lisäksi myös sen perusteella, siirtyykö nuori erilliskouluun vai yhtenäiskouluun (Rautiainen ym., 2017). Oletamme, että koostamalla osallistujat sekä erilliskoulu- että yhtenäiskoulujen nuorten huoltajista pystymme vertailemaan, millaisia odotuksia ja huolia yläkoulusiirtymään liittyen huoltajilla esiintyy sekä erilaisia näkemyksiä

siitä, miten nuoria tulisi tukea tässä tärkeässä elämänvaiheessa. Aiempien tutkimusten tulosten perusteella oletamme myös, että siirtymä erilliskoulusta toiseen lisää huolia niin oppilailta kuin myös huoltajilla.

### 3.2 Tutkimuksen toteutus

Alun perin toiveenamme oli tutkia yksittäisen kaupungin kaikkia kolmea yläkoulua. Ensiksi lähestyimme kaupungin johtavaa rehtoria tutkimusluvan saamiseksi. Saimme tutkimusluvan, mutta lopulta kouluista vain yksi osoitti halua osallistua tutkimukseen. Toiseksi lähestyimme eri kaupungeista yksittäisiä yläkouluja ja niiden johtajia sähköpostitse. Tällöin tutkimusluvan myöntää koulun rehtori, eikä sitä anota erikseen kaupungin osoittamalta taholta. Esittelimme koulun johdolle tässä yhteydessä lyhyesti tutkimuksemme, sen tavoitteet sekä pyysimme tutkimuslupaa. Lisäksi sovimme kunkin osallistujakoulun kanssa, koulukohtaisen tavan lähestyä varsinaisia tutkittavia, eli kahdeksaluokkalaisten huoltajia, koulun sekä tutkijoiden aikataulun puitteissa.

Tutkimus tehtiin Webropol-verkkokyselylomakkeen välityksellä, joka mahdollisti monimenetelmällisen lähestymistavan aiheeseen (Hirsjärvi ym., 2009, s. 196). Kyselylomake sisälsi valmiiksi strukturoituja Likert –asteikollisia (1–5) väittämiä sekä avoimia kysymyksiä, joihin osallistujat pääsivät vastaamaan omin sanoin lyhyesti muutamalla sanalla (Hirsjärvi ym., 2009, s. 198–202). Sekä kvalitatiivisia (avoimet kysymykset) että kvantitatiivisia (Likert väittämät) tutkimusmenetelmiä hyödyntämällä pystyttiin saavuttamaan syvällisempi sekä monipuolisempi näkemys aiheesta (Cohen ym., 2007, s. 349–383). Tutkimus keskittyy osallistujien henkilökohtaisiin kokemuksiin ja näkemyksiin, jotka tuovat esiin aiheen monitasoisuuden.

Kyselylomake (ks. liite 2) koostui yhteensä 26 kysymyksestä. Esitietoina selvitettiin vastaajan sukupuoli, huollettavan koulutyyppi sekä onko kyseessä ensimmäinen nuoren yläkoulusiirtymä perheessä, vai onko esimerkiksi jo vanhempia sisaruksia siirtynyt alakoulusta yläkouluun. Kyselylomakkeen kysymyksillä kartoitettiin vastauksia teemoittain tutkimusongelmiin. Kysymykset teemoiteltiin seuraaviin kategorioihin: huolet ja odotukset, siirtymän vaikutukset, huoltajan tarjoama tuki siirtymässä sekä koulun tarjoama tuki ja yhteistyö siirtymässä. Teemat pyrittiin luomaan niin, että jokaiseen tutkimusongelmaan saataisiin kohdennetusti vastauksia. Jokainen teema sisälsi sekä kvantitatiivisia että

kvalitatiivisia väittämiä ja kysymyksiä. Kvantitatiivisilla väittämillä haluttiin kerätä vastauksia kaikilta kyselyn osallistujilta, jotta tutkimuksen pääongelmiin pystyttiin myöhemmin vastata määrällisen aineistonanalyysin yhteydessä. Kvalitatiivisilla kysymyksillä puolestaan pyrittiin lähinnä syventämään ymmärrystä kvantitatiivisten väittämien vastausten taustalta (esimerkiksi liite 2: kysymykset 22 ja 23).

Esitietojen lisäksi monivalintakysymyksiä oli yhteensä kymmenen. Kaikki nämä väittämät olivat pakollisia vastata. Tällä järjestelyllä pyrittiin takaamaan aineiston kattavuus tutkielman luotettavuuden takaamiseksi sekä aineiston käsittelyn sujuvuus määrällisin menetelmin myöhemmässä vaiheessa. Kvalitatiivisia, avoimia kysymyksiä, oli yhteensä 13. Osaan näistä kysymyksistä oli pakko vastata, kun taas osaan vastaaja sai halutessaan perustella vastaustaan tai kertoa lisää kokemuksistaan (ks. liite 2).

Koulukohtaisesti sovitun lähestymistavan mukaisesti osalle tutkittavista tutkimus sekä kyselylomake esiteltiin paikan päällä kotiväenillä (kahdessa erillisyläkoulussa), jonka yhteydessä tai tämän jälkeen huoltajat vastasivat lomakkeeseen. Näille kouluille lähetettiin myös QR-koodi ja linkki kyselyyn erikseen sähköisesti kotiväeniltojen jälkeen jaettavaksi huoltajille vielä Wilman välityksellä. Kouluille, joiden kanssa sovittiin ainoastaan tutkimuslinkin jakamisesta Wilmassa (kaksi yhtenäiskoulua), lähetettiin asiaankuuluva tutkimustiedote tutkimuksesta sekä linkki verkkokyselylomakkeelle, joka sisälsi kuvauksen tutkimuksesta. Koulujen rehtorit jakoivat viestin edelleen koulun 8. luokkien huoltajille Wilmassa. Tietosuoja- sekä suostumuslomake olivat upotettuina verkkokyselylomakkeelle.

Kyselylomake esiteltiin keväällä 2025, neljällä 8. luokan oppilaan huoltajalla. Testauksen tarkoituksena oli selvittää, oliko lomakkeessa vaikeasti ymmärrettäviä kohtia, jotka olisivat voineet vaikuttaa tutkimuksemme luotettavuuteen (Hirsjärvi ym., 2009, s. 204).

Kyselylomaketta muokattiin esitestauksen perusteella selkeämmäksi rakenteeltaan, ja siihen lisättiin tarvittavia tarkentavia lisäkysymyksiä. Testauksessa testattiin myös QR-koodin sekä linkin toimivuus. Testauksessa kerätyt vastaukset poistettiin testauksen jälkeen.

### **3.3 Aineiston käsittely**

Monimenetelmällinen tutkimusote mahdollistaa määrällisen ja laadullisen tiedon integroinnin, eli kummankin aineistotyypin tuottaman tiedon yhdistämisen yhdeksi eheäksi kokonaisuudeksi (Vilka & Mankki, 2024, s. 15). Tämän tyyppisen aineiston käsittely

edellyttää huolellista työtettä aineistoa käsitellessä ja tuloksia analysoidessa, sillä onnistuneessa aineistotriangulatioissa aineistoa ei vain saa sattumanvaraisesti sekoittaa, vaan tarkastelu sekä niiden raportointi tulee tehdä johdonmukaisesti ja hyvin suunnitellusti (Tuomi & Sarajärvi, 2002, s. 142–143; Vilka & Mankki, 2024, s. 104). Tässä tutkimuksessa monimenetelmällisyys korostaa erityisesti tulosten integraation laajentavia аспекteja, sillä kummankaan kysymystyyppin tulokset tuovat esiin siirtymän eri puolia (Fetters ym., 2013, s. 2140).

**Laadullisen aineiston analyysia** varten kyselylomakkeella kerätty data siirrettiin Webropol-ohjelmistosta suojatusti Excel-ohjelmistoon. Aineistoa tarkasteltiin aineistolähtöisen sisällönanalyysin avulla, sillä tutkimuksen tarkoituksena oli ymmärtää aiheen taustalla olevaa ilmiötä tarkemmin (Saaranen-Kauppinen & Puusniekka, 2006). Varsinaisten laadullisten vastausten analyysi aloitettiin etsimällä vastauksista merkitysyksiköitä, eli yhteneväisiä, toistuvia sanoja tai virkkeitä. Merkitysyksiköt “värikoodattiin”, jotta vastauksiin oli helpompi palata tulosten raportoinnin yhteydessä. Lisäksi värikoodausten avulla vastauksia pyrittiin teemoittelemaan yhteneväisten piirteiden mukaan. Nämä toimenpiteet edistävät aineistonanalyysin järjestelmällisyyttä (Saaranen-Kauppinen & Puusniekka, 2006; Vilka & Mankki, 2024, s. 104). Teemoiksi muodostui kysymyskohtaisesti esimerkiksi muun muassa “kaverit”, “itsenäistyminen” ja “koulunkäynti”. Tämän jälkeen laadullista aineistoa tarkasteltiin suhteessa määrällisen aineiston osoittamiin tuloksiin sekä tutkimuskirjallisuuteen. Tarkastelun jälkeen laadullisista vastauksista poimittiin otteita, joiden katsottiin syventävän ja selittävän tutkimustuloksia. Otteet koodattiin tunnisteilla, joista käy ilmi vastaajan järjestysnumero ja mihin kysymykseen vastaus liittyy. Esimerkiksi vastaajan 6 vastaus kysymykseen 8 ilmaistiin koodilla “V6/K8”.

**Määrällisen aineiston analyysia** varten data puolestaan siirrettiin Webropolista suojatusti *IBM SPSS Statistics tilasto-ohjelmistoon* (versio 30.0). Ennen varsinaisia analyysejä aineisto valmisteltiin muuttamalla numeeristen vastausten tiedot mitattavaan “*Ordinal measure*” -muotoon. Koska olimme määrittäneet kyselylomakkeelle kaikki numeerista dataa kerryttävät kysymykset ja väitteet pakollisiksi, aineistossa ei ilmennyt puuttuvia havaintoja (Nummenmaa, 2009, s. 158). Taustamuuttujista luotiin frekvenssit, jotta tutkimuksen kannalta keskeisiä jakaumia voitiin tarkastella (Tähtinen ym., 2020, s. 91). Kyselyn 24 kysymys oli dikotominen muuttuja, eli se siihen vastattiin vain arvoja kyllä tai ei (Tähtinen ym., 2020, s. 207). Tästä syystä muuttujaa tarkasteltiin suhteessa taustamuuttujiin ristiintaulukoinnin, Pearsonin  $\chi^2$ -testin avulla (Nummenmaa, 2009, s. 304–305).

Tutkimuksessa pyrittiin mittaamaan huoltajien kokemuksia ja näkemyksiä seuraavien teemojen avulla: 1) huolet siirtymässä, 2) positiiviset odotukset siirtymässä, 3) siirtymän vaikutukset, 4) huoltajan tarjoama tuki siirtymässä sekä 5) yhteistyö ja koulun tarjoama tuki siirtymässä. Teemat 1, 2 ja 5 koostuivat kukin kahdesta samaa ominaisuutta mittaavasta väittämästä, joten muuttujista tehtiin (keskiarvo)summamuuttujat (Nummenmaa, 2009, s. 161–162). Summamuuttujien luotettavuutta testattiin reliabiliteettikertoimen, Cronbachin alfan ( $\alpha$ ), avulla (Nummenmaa, 2009, s. 351–352, 356–360). Teemoja 3 ja 4 puolestaan tarkasteltiin epäparametrisen Mann-Whitneyn U-testin avulla suhteessa koulutyyppeihin, sillä teemat sisälsivät vain yhden väittämän (Tähtinen ym., 2020, s. 135). Summamuuttujien suhdetta taustamuuttujiin haluttiin tarkastella T-testin avulla. Kuitenkin ennen tätä testin käytettävyys testattiin Levenen testin avulla. Merkitsevyysarvojen (p-arvot) ollessa tarpeeksi suuret, T-testien hyödyntäminen oli perusteltua (Tähtinen ym., 2020, s. 120–124). Määrällisen aineistoanalyysin avulla aineistosta muodostettiin kokonaiskuva ilmiöstä, jota syvennettiin integroimalla suhteessa laadulliseen aineistoon (Vilka & Mankki, 2024, s. 15).

### 3.4 Tutkimusetiikka

Tutkimus toteutettiin yleisiä tutkimuseettisiä periaatteita noudattaen (TENK, 2019). Osallistujien ja tutkimuskoulujen anonymiteetti turvattiin, eikä aineistosta ole mahdollista tunnistaa yksittäisiä osallistujia tai kouluja. Tutkimuksen osallistujia kunnioitettiin koko tutkimuksen ajan. Tutkimuksen tarkoitus ja prosessi pyrittiin pitämään mahdollisimman läpinäkyvänä koko tutkimuksen teon ajan, niin itse tutkittaville kuin myös tutkimuskouluille. Tutkittaville annettiin tutkimusta koskeva tietosuojailmoitus (ks. liite 1), jossa heille taataan turvallinen henkilötietojen käsittely, henkilötietojen säilyttäminen tutkimuksen ajan sekä asianmukainen henkilötietojen tuhoaminen tutkimuksen valmistuttua. Korostimme tutkimuksemme eettisiä periaatteita ensimmäisissä yhteydenotoista lähtien.

Tutkimuksen aineisto kerättiin yliopiston tarjoaman Webropol-ohjelmiston avulla luodulla kyselylomakkeella. Kyselylomake mahdollisti vastaajien täyden anonymiteetin. Tutkimuksen teosta ei aiheutunut haittaa osallistujille. Korostamme, ettemme tutkineet itse kouluja tai näiden siirtymään liittyviä toimenpiteitä, vaan koulujen oppilaiden huoltajia, joita oli yksinkertaisinta tavoitella koulujen välityksellä. Tutkimukseen osallistuminen perustui vapaaehtoisuuteen. Kyselylomakkeen vastaamisen sai keskeyttää missä tahansa vaiheessa niin halutessaan.

## 4 Tulokset

### 4.1 Huoltajilla sekä huollettavilla havaitut huolet ja odotukset siirtymässä

Tutkimukseen osallistui 104 kahdeksannen luokan oppilaan huoltajaa, joista 83 (79,8 %) huoltajaa edusti erilliskouluja ja 21 (20,2 %) yhtenäiskouluja. Vastaajista suurin osa oli naisia (n = 89). Miehiä puolestaan osallistui huomattavasti vähemmän (n = 15). Olimme kiinnostuneita siitä, kuinka monta huollettavan peruskoululaisen yläkoulusiirtymää vastaaja oli kokenut tutkimuksen tekohetkellä. 48,1 % (n = 50) vastaajista oli huoltajia, joille kyseessä oli ensimmäinen huollettavan yläkoulusiirtymä, kun taas 51,9 % (n = 54) vastaajista oli huoltajia, joilla oli aiempaa kokemusta yläkoulusiirtymän tukemisesta.

Huoltajat kokivat siirtymän sujuneen pääasiassa hyvin. Keskiarvo (M = 4.22) kertoo huoltajien nähneen siirtymän onnistuneena. Keskihajonta (SD = 0.95) osoittaa vastausten välisen hajonnan olleen kohtalaista (ks. taulukko 1, Huolet ja odotukset 4). Vastaukset asettuivat arvojen 2–5 (Min = 2, Max = 5) välille, eli kukaan vastaajista ei ole kokenut siirtymän epäonnistuneen täysin. Myös yläkoulusiirtymän vaikutus perheen arkeen koettiin melko positiivisena (M = 3.63, SD = 0.89). Vastausten välillä on melko vähän hajontaa, eli suurin osa vastaajista on ollut samaa mieltä siirtymän yleisestä positiivisista vaikutuksista arkeensa (ks. taulukko 1, Siirtymän koetut vaikutukset).

*Taulukko 1. Tunnuslukuja väittämistä*

	Keskiarvo (SD)	Keskihajonta (M)	Suurin arvo (max)	Pienin arvo (min)
Huolet ja odotukset 1	2,54	1,32	5,00	1,00
Huolet ja odotukset 2	2,58	1,36	5,00	1,00
Huolet ja odotukset 3	3,77	1,05	5,00	1,00
Huolet ja odotukset 4	4,22	0,95	5,00	2,00
Siirtymän koetut vaikutukset	3,63	0,89	5,00	2,00
Huoltajien tarjoama tuki	4,18	0,90	5,00	1,00
Koulun tarjoamat tukitoimet ja yhteistyö 1	3,89	0,93	5,00	2,00
Koulun tarjoamat tukitoimet ja yhteistyö 2	4,09	0,90	5,00	1,00

N = 104

Kyselyn aineistoista muodostettuja summamuuttujia (1, 2 ja 5) voidaan pitää luotettavina, sillä niiden reliabiliteettikertoimet saivat arvoja välillä 0,65–0,85 (ks. taulukko 2).

Riippumattomien otosten T-testien tulosten mukaan yhdestäkään summamuuttujasta ei saatu tilastollisesti merkitsevää tulosta, kun muuttujia tarkasteltiin suhteessa koulutyyppiin (ks. liite 3). Myöskään huoltajan sukupuolen tai siirtymäkokemusten määrän yhteyttä tarkastellessa suhteessa summamuuttujiin, ei löydetty tilastollisesti merkitseviä tuloksia (ks. liite 4 ja 5).

*Taulukko 2. Summamuuttujien tunnuslukuja*

	Pienin arvo (min)	Suurin arvo (max)	Keskiarvo (SD)	Keskihajonta (M)	Cronbach's Alpha
Huolet	1.00	5.00	2.56	1.25	0.85
Odotukset	1.50	5.00	4.00	0.87	0.65
Yht.työ ja tuki	1.50	5.00	3.99	0.86	0.85

N = 104

Kaikkia taustamuuttujia (sukupuoli, koulutyyppi, siirtymäkokemus kertojen määrä) tarkastellessa suhteessa summamuuttujiin, vaikutuskoot (Cohen's d) osoittavat, että tilastollisesti merkittävien vastausten puute ei johdu vähäisestä otoskoosta, vaan todelliset erot summamuuttujien ja taustamuuttujien välillä ovat todennäköisesti vähäisiä. Koulutyypillä, huoltajan sukupuolella eikä aiemmalla taustalla huollettavien siirtymän kokemisesta näyttänyt olevan yhteyttä huoltajan kokemiin huoliin, odotuksiin tai kokemuksiin siirtymässä.

#### 4.1.1 Huoltajien omat kokemukset

Huoltajat (N = 104) raportoivat olleensa yleisesti melko vähän huolissaan nuoren siirtymästä yläkouluun (M = 2.54, SD = 1.32). Vastaukset asettuivat monipuolisesti välille 1–5 (1 = vähän huolissaan, 5 = paljon huolissaan), eli kaikille asteikon arvoille löytyi vastaajia. Keskiarvo (M = 2.54) osoittaa huolenasteen olevan alle kolmen eli huolen määrä on keskimäärin ollut vähäistä. Kuitenkin keskihajonta (SD = 1.32) osoittaa vastaajien välillä olevan merkittävää hajontaa (ks. taulukko 1, Huolet ja odotukset 1).

Koulutyypin välillä ei ollut tilastollisesti merkitsevää eroa huoltajan huolen määrästä liittyen nuoren yläkoulusiirtymään ( $U = 843$ ,  $p = 0.81$ ). Koulutyypin välillä ei ollut

myöskään tilastollisesti merkitsevää eroa huoltajien arvioidessa nuorten kokemia huolia yläkoulusiirtymään liittyen ( $U = 668$ ,  $p = 0.09$ ). Muidenkaan kyselylomakkeen väittämien kohdalla Mann-Whitney U –testit eivät osoittaneet erillis- ja yhtenäiskoulujen huoltajien kokemusten välillä olleen tilastollisesti merkittäviä eroja, sillä jokaisessa väittämässä  $p > 0.05$ .

Melko vähäisestä keskimääräisestä huolen asteesta huolimatta osallistujat ( $N = 104$ ) erittelivät sanallisesti kokeneensa huolia huollettavansa siirtymään liittyen. Yleisimpänä huolena esiintyi huollettavan kaverisuhteisiin sekä luokkajakoihin liittyvät huolet ( $n = 55$ ). Lisäksi huoltajat ( $n = 21$ ) nostivat erityisesti esiin huolehtivansa kiusaamiseen liittyvistä asioista. Kiusaamiseen liittyvät huolet liittyivät joko aiemman kiusaamisen jatkumiseen tai kiusaamisen alkamiseen yläkoulussa uuden luokan myötä. Eräs vastaaja nosti esiin huolensa myös oman huollettavansa mahdollisesta kiusaajana toimimisesta.

*“Koko yläaste ylipäänsä - - kuinka sopii porukkaan, **alkaako oma nuori itse kiusata, tulee kiusatuksi...** Yläaste on nuoren hirveintä aikaa, ainakin vanhemman näkökulmasta, joten koko 3 vuotta huolettaa.” V64/K8*

Kaverihuolten sekä kiusaamisteeman lisäksi huoltajat huolehtivat muun muassa koulun ja henkilökunnan resursseista ( $n = 11$ ), päihdekokeiluista ( $n = 12$ ) sekä opiskelumenestyksen ja -motivaation muutoksista ( $n = 16$ ). Osa huoltajista ( $n = 12$ ) toi ilmi, etteivät olleet kokeneet huolia lainkaan siirtymään liittyen. Eräs osallistuja kuvasi siirtymän olleen kokonaisuudessaan neutraali asia, yhtenäiskoulutaustan vuoksi.

*“Yhtenäiskoulun osalta tuntuu, että **ei oikein ollut mitään odotuksia. Ikäänkuin sama homma jatkuu.**” V17/K10*

Huoltajat ( $N = 104$ ) tunnistivat myös kokeneensa monipuolisesti positiivisia odotuksia nuoren yläkoulusiirtymään liittyen. 27 huoltajaa koki odottaneensa nuoren saavan uusia kavereita ja kaveripiirin laajentuvan.

*“**Uudet kuviot, voi olla tekemisissä enemmän myös joukkue kavereiden kanssa. Yläkoulussa moni asia paljon vapaampaa.**” V2/K10*

26 osallistujaa puolestaan toi ilmi odottavansa nuoren “aikuistuvan” ja ottavan enemmän vastuuta itsestään. Huoltajat ( $n = 20$ ) nostivat esille koulun käyntiin liittyvien muutosten odottamisen. He mainitsivat odottaneensa esimerkiksi uusien mielenkiintoisten oppiaineiden vaikutuksia nuorten kouluinnokkuuteen, opetuksen monipuolistumisen ja oppilaan vastuun lisääntymisen kouluasioihin liittyen. Huoltajat ( $n = 24$ ) korostivat myös odottaneensa erityisesti opettajien vaihtumista ja tämän tuomia uusia mahdollisuuksia nuorelle.

*“Opettajat vaihtuivat! Alakouluopettajat näkivät häirikön, minkä tiesin olevan väärä arvio.” V64/K10*

12 huoltajaa kuvasi odottaneensa positiivisin mielin myös uuden kouluympäristön vaikutuksia. Eräässä koulussa oppilaat pääsivät täysin uuteen, vastavalmistuneeseen koulurakennukseen, jonka useampi vastaaja toi ilmi.

#### 4.1.2 Huoltajien havaitsemat huollettavan kokemukset

Huoltajat arvioivat huollettavansa huolehtivan siirtymästä samansuuntaisesti kuin he itse ( $M = 2.58$ ,  $SD = 1.36$ ). Keskiarvo osoittaa huolen olevan keskimäärin melko vähäistä, mutta vastausten välinen keskihajonta osoittaa vastausten välillä olevan vaihtelua. Toisin sanoen osa nuorista on kokenut huoltajien silmin suurta huolta siirtymään liittyen, kun taas osalla huolet ovat olleet vähäisiä (ks. taulukko 1, Huolet ja odotukset 2).

Huoltajat ( $N = 104$ ) tunnistivat huollettaviensa murehtivan siirtymästä hieman enemmän kuin huoltajat itse. Vastaajista 66 kokivat huollettavan murehtineen kavereihin liittyvistä teemoista sekä luokkajaoista. He nostivat nuorten nostaneen esiin huolta sekä uusien ystävien löytämisestä että vanhojen ystävyys-suhteiden ylläpitämisestä. Osa vastaajista nosti esiin koulun uuden linjan siitä, ettei perinteisiä “kaveritoiveita” saanut esittää siirtymää varten. Tämä herätti huoltajien mukaan nuorilla paljon huolestuneita reaktioita.

*“Lapsi oli huolissaan, **osuuko luokalle pelkkiä munttejä**. Onneksi sinne osui myös **kivoja tyyppjä ja omat parhaat kaverit**.” V11/K9*

*“**Kaverisuhteet, uusi luokka uudet opettajat, kelpaako sellaisena kuin on uudessa ympäristössä**.” V70/K9*

Huoltajat esittivät huollettavien huolehtineen kaverisuhteiden lisäksi muista uusista sosiaalisista suhteista ( $n = 11$ ), kuten suhteista opettajiin, sekä opiskelumenestyksestään ja -motivaatiostaan ( $n = 16$ ). Myös huolta uudesta koulusta ympäristönä, koulun käytänteiden oppimisesta sekä uusista oppiaineista ilmeni osalla huoltajista ( $n = 12$ ). Sen sijaan 16 huoltajaa koki, etteivät heidän huollettavansa kokeneet ollenkaan huolia siirtymään liittyen.

Huoltajat ( $N = 104$ ) kokivat huollettaviensa kokeneen huolten lisäksi myös positiivisia odotuksia siirtymään liittyen melko paljon ( $M = 3.77$ ,  $SD = 1.05$ ). Keskiarvo ( $M = 3,77$ ) lähentelee arvoa 4 eli osallistujien vastauksissa korostuu arvot 4 (samaa mieltä) ja 5 (täysin samaa mieltä). Vastausten välillä on ollut kohtalaista hajontaa ( $SD = 1.05$ ), mutta sitä on

vähemmän kuin esimerkiksi huolia käsittelevissä kysymyksissä (ks. taulukko 1, Huolet ja odotukset 3). Tämä käy ilmi myös laadullisten vastausten myötä, joissa huoltajat sanoittivat huollettavien kokeneita positiivisia odotuksia enemmän kuin huolia. 28 vastaajista nosti huollettavan odottaneen positiivisella mielellä uusien kavereiden saantia yläkoulussa. Kaveriasian tiimoilta tuotiin esiin myös monitahoisia huomioita, liittyen esimerkiksi luokkakokoonpanovaihtelun “virkistävään vaikutukseen”.

*“Vaikka uudet luokkakaverit mietitytti niin toisaalta oltiin iloisia että vanhoista pääsi eroon. Ei kiusaamisen tms. takia vaan jotkut luokassa ärsytti omaa nuorta, oli oltu samojen naamojen kanssa jo kuusi vuotta, niin ajatus etteivät ole samalla luokalla enää oli positiivista.” V93/K11*

Lisäksi nuorten koettiin odottaneen innolla aikuistumista (n = 17), uudenlaista koulunkäyntiä (n = 23) sekä muiden sosiaalisten suhteiden luomista kuten opettajiin tutustumista (n = 18).

*“Nuori on odottanut omaa murrosikää positiivisesti, tykkää miehityä, äänenmurros jne. Jonkinlainen positiivinen tunne, että on siirrytty uuteen vaiheeseen elämässä, mikä sisältää myös itsenäistymistä.” V92/K11*

*“Uudet oppiaineet. Itsenäisempi, itseohjautuvampi koulunkäynti.” V46/K11*

Myös uusi ympäristö herätti huollettavissa huoltajien (n = 9) mielestä positiivisia odotuksia. Huoltajat (n = 14) nostivat esille myös huollettavien odottavan yläkoulun tuomaa uudenlaista “vapautta”, niin yleisesti elämässä kuin koulun käynnissä.

## 4.2 Huoltajien kokemuksia roolistaan siirtymässä

Huoltajat kokivat pääosin roolinsa oppilaan tukijana merkittäväksi (M = 4.18, SD = 0.90). Keskiarvo osoittaa enemmistön olevan samaa tai täysin samaa mieltä huoltajan roolin merkityksellisyydestä siirtymän aikana. Vastausten välillä oli jonkin verran hajontaa, mutta se oli vähäisempää kuin esimerkiksi huolia ja odotuksia koskevissa väittämässä (ks. taulukko 1, Huoltajan tarjoama tuki).

Huoltajia pyydettiin kuvailemaan heidän näkemystään roolistaan nuoren siirtymän tukemisessa. Kysymykseen vastasi sanallisesti 94 vastaajaa. Näistä vastaajista enemmistö (n = 92) tunnisti huoltajan olleen merkittävässä osassa siirtymäntukemisessa. Kaksi vastaajaa puolestaan koki, etteivät kokeneet omanneensa roolia siirtymän tukijana. 51 huoltajaa kuvasi rooliaan kannustajana, tsemppaajana sekä lohduttajana, joka on läsnä ja rohkaisee uudessa arjessa. Lisäksi 21 huoltajaa korosti rooliaan keskustelutuen antajana, johon kuvattiin liittyvän

nuoren kuuntelua, neuvonantoa sekä erilaisten näkökulmien esittämistä. 17 vastaajaa korosti keskustelutuen sijaan nimenomaisesti tukeneensa nuorta siirtymässä erityisesti kuuntelijanroolissa toimien. Fyysisen tuen antaminen (esimerkiksi koulukyytien tarjoaminen ja ruokien valmistaminen jaksamisen tueksi) mainittiin 12 vastaajan toimesta.

*“Olemalla kiinnostunut, mitä nuorelle kuuluu ja mitä koulussa tapahtuu. Tarjoamalla nuorelle säännölliset ateriat ja mahdollisuuden lepoon ja rauhalliseen kotielämään.” V83/K17*

Kymmenen vastaajaa mainitsi kokevansa roolin merkittäväksi koulutyön kannattelijana. Yksinkertaisesti termillä “tärkeä” rooliaan siirtymän tukijana kuvasi toiset kymmenen vastaajaa. Kaksi vastaajaa kuvasi, että tunnistaa huoltajan roolin merkityksen, mutta ei koe päässeensä toimimaan roolin mukaisesti, sillä nuori otti murrosiässä etäisyyttä huoltajiin. Uniikit, yksittäisten vastaajien vastaukset, joita ei voinut yhdistää kategorioihin luokittelimme kategoriaan “muut”. Esimerkiksi eräs vastaaja nosti esille, ettei kokenut roolinsa lapsen tukena, vanhempana, muuttuneen mitenkään, sillä kaikki sujuivat omalla painollaan. Toinen taas korosti roolin siirtymän tukemisessa olevan suuri, sillä heiltä löytyy myös omakohtaista kokemusta “samasta muutostilanteesta”, eli nuorelle voi tarjota vertaistukea. Kolmas huoltaja puolestaan nosti esille roolin rajojen asettajana kotona.

Kysymys 18 antoi vastaajille mahdollisuuden syventää vastaustaan liittyen huoltajan rooliin siirtymässä. Vastauksessa he saivat halutessaan eritellä keinoja, joilla he ovat tukeneet huollettavaansa siirtymän aikana. Kysymykseen vastasi 93 huoltajaa. Vastaukset olivat johdonmukaisia kysymyksen 17 vastauksiin. Huoltajat kuvasivat tarjonneensa tuen keinona keskustelua (n = 41) sekä erityisesti kannustusta, rohkaisua, tsemppausta, lohdutusta sekä läsnäoloa (n = 40). 16 vastaajaa eritteli tarjonneensa tukea fyysisesti. Aiemmin mainittujen kyyditsemisen sekä kokkaamisen lisäksi vastaajat erittelivät fyysisiksi tuenmuodoikseen muun muassa opettajien ja muun henkilökunnan kanssa pidetyt palaverit sekä puhelut, herättämisen aamuisin ja päivärytmin tukemisen. Myös yksinomaisesti kuuntelu mainittiin tuenkeinona (n = 16). Koulutyössä auttaminen esimerkiksi kokeisiin lukiessa tai läksyjen teossa mainittiin 14 huoltajan toimesta.

*“Kyselemällä koulupäivästä, kehumalla onnistumisesta tai toteamalla ettei aina voi onnistua. Rauhoittamalla koestressiä, keskustelemalla kuraattorin kanssa lapsen koulunkäynnistä sekä kaveriasioista, osallistumalla vanhempainiltaan ja luokkaretkirahaston kartuttamiseen.” V19/K18*

Huoltajat erittelivät myös tukeneensa nuorta ohjaamalla ja neuvomalla (n = 9), osoittamalla kiinnostusta nuoren asioihin (n = 6), luomalla turvaa (n = 4) sekä nostattamalla nuoren itsetuntoa (n = 2) ja antamalla tälle vastuuta ja vapauksia enemmän arjessa (n = 2).

*“**Luomalla turvallisuuden tunnetta lapseen. Avoimesti puhumme nuoren kanssa asioista edelleen. Pitämällä edelleen rajoja mutta antamalla myös enemmän vastuuta.**”* V21/K18

Lisäksi huoltajat mainitsevat muun muassa tehneensä siirtymästä positiivisen asian (n = 2), keskustelleensa nuoren valintojen vaikutuksesta tämän elämään ja tulevaisuuteen (n = 1).

*“**Kuljetus, liikuntapäivinä varsinkin, kun on ollut liikuntavarusteita mukana. Huolehtinut, että arki ei ole liian kiireistä, huolehtinut, että lapsi syö säännöllisesti ja terveellisesti, nukkuu riittävästi ja keskusteluyhteys ja säännöt kotona toteutuvat.**”* V80/K18

Vastauksissa mainittiin myös huoltajien jakaneen omia sekä huollettavan sisarusten kokemuksia siirtymästä (n = 1) sekä pyrkineen tukemaan nuoren sosiaalista elämää kyseenalaistamalla nuoren ennakkoluuloja uusia asioita kohtaan (n = 1).

Vastaajista 43 tunnisti, että siirtymä oli vaikuttanut perheen arkeen jo alakoulun aikana. 17 vastaajaa kuvasi huollettavan mielialan olleen normaalia huonompaa ja heidän kokeneen jännitystä sekä negatiivisia tuntemuksia kuudennelle luokalla että siirtymää edeltävänä kesänä.

*“**Jännitystä oli nuorella koko kesän ennen yläasteelle siirtymistä.**”* V40/K13

*“**Suoranainen pelko oli siirtyjällä jossain vaiheessa. Siihen ahdistukseen oli vaikea löytää sanoja tai helpotusta.**”* V49/K13

Kaksi vastaajaa kertoi myös uuden koulumatkan jännittävän nuorta, joten sitä tuli kulkea ja harjoitella yhdessä. Vastaajat nostivat omakohtaisia kokemuksiaan vastauksissa laajalla kirjolla. Eräs vastaaja esimerkiksi toi ilmi tulevan siirtymän herättäneen keskustelua ja kokemusten jakoa perheen sisällä. Vanhemmat sisarukset jakoivat nuoremmalle kokemuksiaan ja antoivat vertaistukea. Lisäksi kaverihuoli ilmeni huollettavilla jo alakoulun aikana. Osa vastaajista (n = 3) kuvasi siirtymän vaikuttaneen alakoulun puolella myös positiivisesti arkeen. Kolme vastaajaa kuvasi sekä huollettavan että muun perheen odottaneen siirtymää innolla.

Siirtymän nähtiin vaikuttaneen koko perheen arkeen monin eri tavoin yläkoulun alettua.

Huoltajat (N = 84) muun muassa kokivat nuoren aikuistuneen ja ottaneen enemmän vastuuta

itsestään siirtymän aikana (n = 15). Tähän nähtiin lukeutuvan niin vastuuta arkisista asioista ja harrastuksista kuin myös koulun käyntiin liittyvistä tehtävistä. Erityisesti juuri kouluun liittyvän lisääntyneen itsenäisyyden nosti erikseen esille seitsemän huoltajaa. Toisaalta osa vastaajista nosti esille koulunkäynnin muutosten vaikuttaneen itsenäistymisen ohella negatiivisesti arkeen (n = 4). He korostivat koulupäivien pituuden kasvun vaikuttavan muun muassa nuoren jaksamiseen sekä perheen yhteisen ajan vähentymiseen. 11 huoltajaa mainitsi koulutyön vaativuuden kasvun vaikuttaneen perheen arkeen; nuoret ovat huoltajien mukaan tarvinneet enemmän apua läksyissä ja kokeisiin lukemisessa.

*“Seiskaluokka oli kokonaisuudessaan raskas. Uudenlaiseen opiskelutyyliin, rytmiin (teini-ikä tuomat rytmit muutokset) ja ympäristöön tottuminen tuntui melko haastavalta. Lapsi tarvitsi korostuneesti aikuisten tukea. - - Kasiluokalla tilanne on tasaantunut onneksi.” V60/K14*

Muuttunut koulumatka tunnistettiin huoltajien toimesta perheen arkeen vaikuttaneeksi tekijäksi (n = 10). 12 vastaajaa esitti myös huoltajan vastuun kasvaneen siirtymän myötä. Esimerkiksi koulumatkojen pidentyessä nuorten tarvitsemien autokyytien ja kyyditsemisen tarve koettiin lisääntyneen. Lisäksi vastaajat kokivat vastuun kasvaneen nuoren aikatauluista sekä koulutyöstä huolehtimisen ja tukemisen myötä.

*“Yhä koulumatka on jonkin verran vaikuttanut. Iltapäivän ruokahuollon toimittava, jotta keritään harrastuksiin hyvin syöneenä.” V79/K14*

Siirtymän koettiin vaikuttaneen kokonaisuudessaan positiivisesti perheen arkeen 13 huoltajan toimesta. Negatiiviseksi vaikutusta luonnehti yhdeksän vastaajaa. Lisäksi vastaajat nostivat arkeen vaikuttaneen muun muassa nuoren ystävyysuhteet ja niiden ylläpito tai puute (n = 10), uuden ympäristön tuomat positiiviset vaikutukset (n = 1), terveyteen liittyvät huomiot (n = 1), sosiaalisen median käytön lisääntyminen (n = 2) sekä nuoren rutiinien seuraaminen ja niistä huolehtiminen (n = 3). Viisi huoltajaa toi ilmi nuoren kohdanneen siirtymän jälkeen paljon ahdistusta sekä stressiä. Puolestaan 17 vastaajaa koki, ettei yläkoulusiirtymä vaikuttanut yhteiseen arkeen lainkaan.

Vastaajilta kysyttiin myös, miten siirtymä on heidän mielestään vaikuttanut nuoren käytökseen. Kysymykseen vastasi yhteensä 93 huoltajaa. 26 vastaajaa kuvasi erityisesti nuoren vastuunoton kasvaneen ja muutoin nuoren itsenäistyneen. 19 huoltajaa kuvasi vaikutuksen olleen yleisesti positiivista. Lisäksi siirtymällä koettiin olleen vaikutusta nuorten ystävyysuhteisiin (n = 13). Pääosin vastaajat kuvasivat nuoren ystäväpiirin kasvaneen ja tällä olleen positiivisia vaikutuksia (n = 11), mutta esille nostettiin myös vanhojen kavereiden

jäämistä taka-alalle ja yksinäisyyden lisääntyneen (n = 2). 11 huoltajaa kertoi havainneensa nuoren aikuistuneen ja kohdanneen kasvua ja kehitystä.

*“Tuntuu, että lapsi kokee pääsevänsä yhä enemmän ja lähemmäs sitä oikeaa jaa isojen ihmisten maailmaa, minne hän on aina halunnutkin päätyä.” V6/K15*

Siirtymällä koettiin olleen myös negatiivista vaikutusta nuoren käytökseen, mutta tämä oli vähäisempää kuin positiivisilla vaikutuksilla. Kuusi huoltajaa koki nuoren kohdanneen siirtymän jälkeen lisääntyneitä stressiä, uupumusta ja muita koulunkäyntiin liittyviä negatiivisia tunteita. Neljä vastaajaa nosti esille nuoren kohdanneen siirtymän jälkeen kasvaneita oppimisen haasteita ja opiskelumotivaation laskeneen.

*“Hänestä on tullut vastuuntuntoisempi, mutta kouluviihtyvyys on laskenut melkoisesti.” V71K15*

Kolme vastaajaa kuvasi siirtymällä olleen kokonaisuudessaan negatiivisia yhteyksiä nuoren toimintaan; yksi vastaaja kertoi siirtymän vaikuttaneen nuoreen huonolla tavalla yläkoulussa tapahtuvan kiusaamisen vuoksi. 25 vastaajaa toi ilmi myös yksittäisiä tarkempia huomioita siirtymän vaikutuksesta nuoreen. Esille tuotiin esimerkiksi nuoren olevan väsyneempi koulupäivien jälkeen kuin aiemmin (n = 2) sekä nuoren “hakeneen paikkaansa” uudessa ympäristössä yläkoulun alkaessa.

### 4.3 Koulun tarjoaman tuen riittävyys siirtymässä

Vastaajista enemmistö koki koululta saadun tuen siirtymävaiheessa riittäväksi. Keskiarvo (M = 3.89) puoltaa positiivista kokemusta ja hajonta (SD = 0.93) vastausten välillä on kohtalaista. Väittämiin vastattiin arvoja 2–5 (Min = 2, Max = 5) välillä, eli kukaan vastaajista ei kokenut koululta saadun tuen olleen täysin riittämätöntä (ks. taulukko 1, Koulun tarjoama tuki ja yhteistyö 1). Enemmistö vastaajista koki myös kodin ja koulunvälisen yhteistyön olleen sujuvaa (M = 4.09). Vastausten arvot asettautuivat kuitenkin vastausvälille 1–5, eli kaikki arvot olivat edustettuina. Vastausten välillä oli hajontaa (SD = 0.90) kohtalaisesti (ks. taulukko 1, Koulun tarjoama tuki ja yhteistyö 2).

Vastaajista 21 koki tarvinneensa koululta tukea siirtymän tukemisessa ja 83 puolestaan ei kokenut. Huoltajien kokemus vanhempien huollettavien siirtymistä oli tilastollisesti merkitsevästi yhteydessä kokemukseen koululta tarvittavasta tuesta siirtymä vaiheessa ( $\chi^2(1)$ , p = 0.02) (ks. taulukko 3). Huoltajista, jotka kaipasivat tukea siirtymän tukemisessa 71,4 %

oli huoltajia, joilla ei ollut kokemusta aiemmista huollettavien siirtymistä. Puolestaan 28,6 % tukea kaivanneista vastaajista, olivat huoltajia, joilla oli aiempaa kokemusta huollettavien yläkoulusiirtymästä. 83 vastaajasta useamman siirtymäkerran kokeneet huoltajat muodostivat prosentuaalisen enemmistön ei tukea kaivanneissa huoltajissa (57,8 %). 42,2 % vastaajista, jotka eivät kokeneet tarvinneensa tukea koululta huollettavan siirtymässä olivat puolestaan huoltajia, joilla ei ollut kokemusta aiemmista siirtymistä. Oppilaan koulutyypillä ( $\chi^2(1)$ .  $p = 0.17$ ) tai huoltajan sukupuolella ( $\chi^2(1)$ .  $p = 0.98$ ) ei ollut tilastollisesti merkitsevää yhteyttä koettuun tuen tarpeeseen.

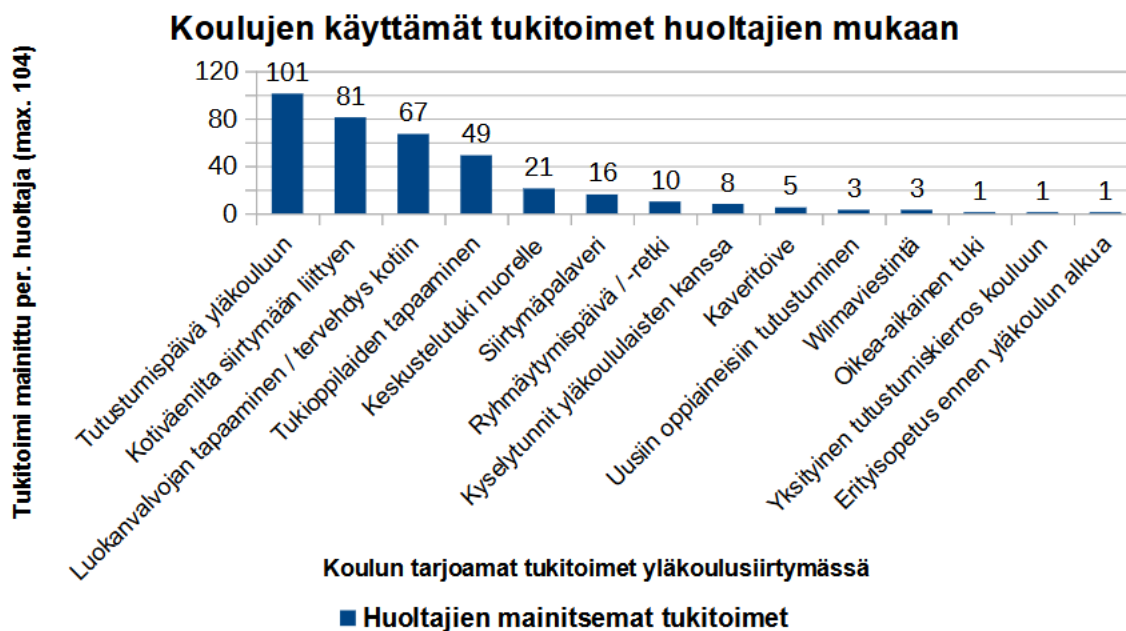
*Taulukko 3. Huoltajien kokemus koululta tarvitusta tuesta aiemman siirtymäkokemuksen mukaisesti*

	Kyllä %	Ei %
Aiempi siirtymäkokemus	(50)	(54)
	71,4	28,6
Ensimmäinen siirtymä	(15)	(6)
	42,2	57,8
Ei ensimmäinen	(35)	(48)

N = 104

Huoltajien kokemuksessa koulun tarjoamien tukitoimien riittävydestä ei ollut tilastollisesti merkitsevää eroa suhteessa huollettavan koulutyypin (U = 859.5,  $p = 0.92$ ). Tämän perusteella koulujen tarjoamat tukitoimet on koettu riittäviksi koulutyypistä riippumatta.

Kyselylomakkeella kartoitettiin koulun siirtymässä hyödyntämiä tukikeinoja. Vastaajat (N = 104) saivat valita ennalta annetuista vaihtoehdoista heillä toteutuneet tukikeinot (ks. kuvaaja 2). 97,1 % (n = 101) vastaajista koulu tarjosi oppilaille tutustumispäivän yläkouluun. 77,9 % (n = 81) vastaajista rastitti koulun järjestäneen kotiväenillan siirtymään liittyen. 64,4 % (n = 67) tapasi uuden luokanvalvojan tai sai tältä tervehdyksen kotiin. 47,1 % (n = 49) vastaajista muisti huollettavan tavanneen tukioppilaita siirtymän yhteydessä. Vastaajat rastittivat myös huollettavan saaneen tarvittavaa keskustelutukea koululta (20,2 %, n = 21), osallistuneen huollettavan asioihin liittyvään siirtymäpalaveriin (15,4 %, n = 16) sekä kyselytunnille tulevan koulun yläkoululaisten kanssa (7,7 %, n = 8). Vastaajista neljä (3,8 %) ei muistanut tai tiennyt koulun tarjoamia tukikeinoja.



Kuvaaja 2.

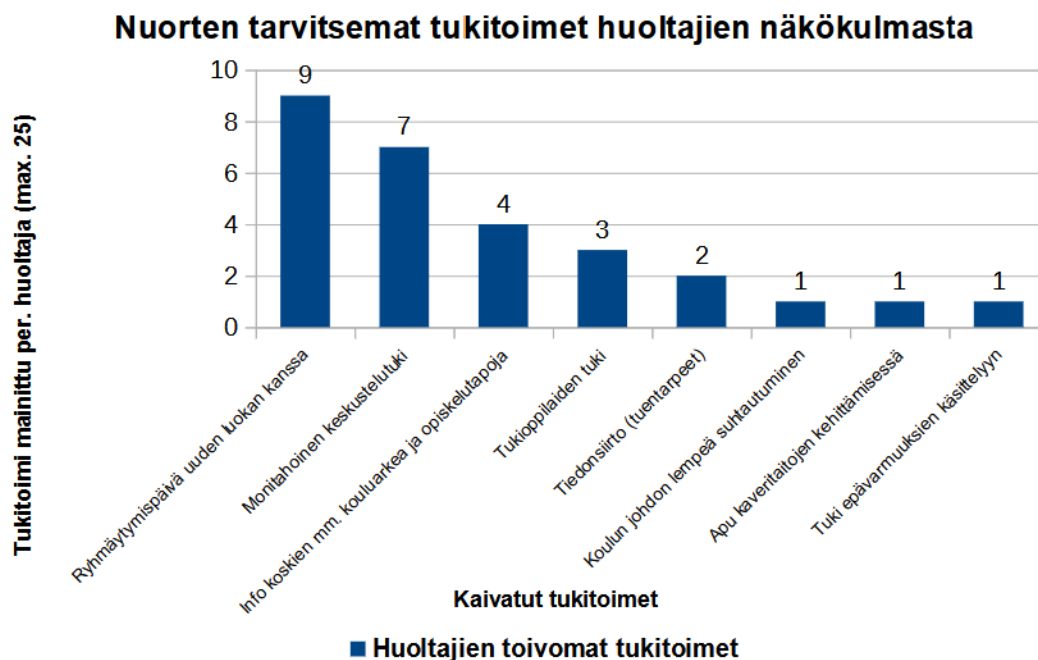
#### 8. luokkien huoltajien mainitsemat koulujen tarjoamat tukitoimet yläkoulusiirtymässä

Huoltajat (N = 32) raportoivat koulujen käyttäneen myös useita muita tukikeinoja siirtymävaiheessa, kuin mitä olimme kyselylomakkeelle listanneet. Kymmenen vastaajista esimerkiksi muisteli, että alakoulun lopulla tai vaihtoehtoisesti yläkouluun alussa koulut järjestivät tulevan luokan kanssa ryhmäytymispäivän – tai vastaavan retken –, jossa oppilaat pääsivät tutustumaan toisiinsa sekä ryhmänohjaajaansa. Lisäksi ylimääräisiä yläkouluvierailu ja -tutustumispäiviä pidettiin joissain kunnissa; näiden käyntien yhteydessä tutustuttiin muun muassa uusiin opetettaviin oppiaineisiin, koulurakennukseen ja luokkiin sekä koulun henkilökuntaan, kuten esimerkiksi aineopettajiin (n = 4). Muita mainittuja tukitoimia olivat kaveritoiveiden esittäminen (n = 5), keskustelutuki ja tukiopetus (n = 4) sekä tiivis Wilma-viestintä opetushenkilöstön kanssa, jolla pyrittiin pitämään myös huoltaja ajan tasalla koulun menoista (n = 3).

Ne huoltajat, jotka kokivat kaipaavansa tukea huollettavan siirtymänaikana, tarvitsivat osaamista ja neuvoja koulun taholta monipuolisesti. Apua toivottiin muun muassa seuraaviin asioihin; nuoren poissaolojen karsimiseen, itse koulunkäyntiin (valinnaisaineet ja opiskelutekniikat) sekä yleisiä työkaluja ja vinkkejä huoltajille yläkouluarkeen. Eräs vastaaja pohtikin vastauksessaan, että edellä mainittuja tarpeita olisi voinut käydä yhteisesti kodin ja koulunvälisissä keskusteluissa: *“Ehkä avoimempaa keskustelua siitä millä eri keinoilla myös*

*kotoa siirtymään olisi voitu tukea entisestään.*” V9/K25. Lisäksi vastaajat olivat tarvinneet lisätukea nuoren rohkaisemiseen ja epämukavien tunteiden käsittelyyn erityisesti kaverivalinnoissa; ikäviä tunteita esiintyi etenkin niiden huollettavien kohdalla, jotka olivat kokeneet luokkajakoihin liittyen pettymystä tilanteissa, joissa kaikki halukkaat eivät olleet päässeet samalla luokalla tai toiveita ei ollut saanut esittää lainkaan. Tuloksista käy siis ilmi, että kouluilla lienee vielä parantamisen varaa siirtymäaikaisissa huoltajiin kohdistetuissa tukitoimissa.

Viimeiseksi kyselyllä pyydettiin huoltajia vielä kirjaamaan kaikki ne tukitoimet, joita he kokivat huollettavan tarvinneen siirtymävaiheessa. Nämä huoltajien listaamat useat kehitysehdotukset ovat kirjattuna alla olevaan kuvaan (ks. kuvaaja 3). Peräti 7 huoltajista nosti nuorten tarvinneen keskustelutukea koulun taholta, niin kuraattorin, opettajan kuin myös koulupsykologin kanssa. Nuoret kaipasivat huoltajien käsitysten mukaan myös yleistä informaatiota koskien koulunkäyntiä, oppimisstrategioita ja aikatauluttamista sekä koulumatkakäytänteitä (esim. yleisen liikenteen palvelut). Ryhmytyminen sekä tutustumispäivät olivat toivotuimpia tukitoimia; ne mainittiinkin yhdeksään otteeseen huoltajien vastauksissa. Lisäksi huoltajat olivat kokeneet huollettavien tarvinneen siirtymän aikana tukea seuraavilta tahoilta: perheeltä sekä kavereilta, tukioppilailta ja rehtorilta. Myös yksittäisiä mainintoja saivat oppilaan henkisen hyvinvoinnin tukeminen (esim. epävarmuuksien kohtaaminen ja käsittely), kaveritaitojen tukeminen ja koulunkäyntituki (esim. opiskeluvaikeuksien tiedonsiirto uuteen kouluun).



Kuvaaja 3.

#### 8. luokkien huoltajien kokemus nuorten tarvitsemista tukitoimista

Vastaajien kokemuksessa koskien kodin ja koulunvälisen yhteistyön sujuvuutta ei ollut tilastollisesti merkitsevää eroa suhteessa huollettavan koulutyyppiin ( $U = 788, p = 0.47$ ). Kuitenkin sujuvuutta mittaavan väittämän keskiarvo ja mediaani ( $M = 4.1, Md = 4$ ) viittaavat siihen, että vastaajat ovat pääosin olleet samaa mieltä väittämän “*Koen, että koulun ja kodin välinen yhteistyö on ollut sujuvaa siirtymän aikana*” kanssa. Kysyttäessä kodin ja koulun välisen yhteistyön sujuvuudesta siirtymän aikana, perusteluja tuli suurimmaksi osaksi positiivisesta näkökulmasta. 16 huoltajaa esimerkiksi mainitsi hyvien keskusteluvälien opettajien sekä luokanohjaajan kanssa olleen merkittävässä osassa kodin ja koulun välisessä yhteistyössä siirtymän aikana. Vastaajat ovat arvostaneet etenkin matalan kynnyksen lähestymistapaa, jossa kuitenkin itse asia on tuotu aina selkeästi kummallekin osapuolelle ilmi. Myös erilaiset kohtaamiset, niin kotiväenilloissa ja yhteisten tapahtumien suunnitellun yhteydessä, ovat huoltajien mielestä olleet tärkeitä yhteistyön kannalta.

*“Yläkoulun luokanvalvoja on hyvin tavoitettavissa ja helposti lähestyttävä. Vie aktiivisesti asioita eteenpäin.”* V9/K23

*“Hyvä henki, avoimuus, matalan kynnyksen kommunikaatio.”* V13/K23

*“Monipuolinen kanssakäyminen eli tiedotteet, vanhempainillat ja -palaverit, Wilma-viestintä ja yhteiset varainhankintatoteutukset.”* V6/K23

Positiivisesta yleisasenteesta huolimatta, perusteluja saatiin myös heikolle siirtymäajan yhteistyölle. Kaksi huoltajaa koki koulun ja kodin välisen viestinnän olleen vajavaista, sillä viestien taso oli liian suurpiirteistä; kotiväki oli jäänyt kaipaamaan yksilöllisempää informaatiota oman huollettavan asioihin liittyen.

*“Ajoittain kankeaa ja osa Wilmaan tulleista asioista olleet itsestänselvyyksiä. Tosin, nuori itse ei koulun asioita meille vanhemmille puhu.” V2/K23*

*“Enemmänkin voisi olla yksilöllistä tietoa tarjolla omasta lapsesta. Nyt lähinnä yleisellä tasolla. Tähän vaikuttaa varmaan myös se, ettei ole ollut mitään tuen tarvetta tai ongelmia.” V25/K23*

Valitettavasti osa huoltajista (n = 7) oli kokenut yhteistyön olleen erittäin heikkoa. Viestintä opettajien tai rehtorin kanssa ei syystä tai toisesta toiminut, jonka vuoksi tiedonsiirto kodin ja koulun välillä ei toteutunut halutulla tavalla: *“Tieto lukivaikeudesta ei siirtynyt ja asian hoitaminen oli jähmeää.” V10/K23*. Yksittäinen huoltaja toi myös ilmi tapauksen, jossa luokanvalvoja ei ollut ottanut yhteyttä huoltajiin, vaikka tilanne oli sitä vaatinut, ja toiminut tyystin epäsopivasti.

*“Luokanvalvoja ei ollut yhteydessä vanhempiin, vaikka luokkahenki oli heikko. Sen sijaan hän saattoi valittaa muille rinnakkaisluokille omista oppilaistaan ja nämä valitukset kulkeutuivat sitten rinnakkaisluokkalaisten kautta oman lapsenikin korviin. En pitänyt tätä kovin ammattimaisena.” V28/K23*

Osa vastaajista (n = 2) koki lisäksi, ettei koulu ollut ottanut huoltajien taikka oppilaiden esittämiä huolia tosissaan: *“Rehtori ei ymmärrä nuoren pelkoa siitä, kun siirrytään yläkouluun.” V4/K23*. Yksittäinen vastaaja oli myös kokenut, että ei ollut saanut tukea siirtymään liittyen oikeastaan ollenkaan koko alakouluaikana.

## 5 Pohdinta

### 5.1 Päätulokset ja johtopäätökset

#### 5.1.1 Huoltajien kokemat huolet ja odotukset

Tämän tutkimuksen tavoitteena oli lisätä ymmärrystä siirtymävaiheeseen liittyvistä ilmiöistä, jotta tukitoimia voitaisiin kehittää vastaamaan paremmin oppilaiden ja heidän perheidensä tarpeita sekä vahvistaa kodin ja koulun välisen yhteistyön sujuvuutta. Tulokset osoittivat, että osallistujilla oli huollettavan siirtymään liittyen niin huolia kuin positiivisia odotuksia.

Erityisesti positiiviset odotukset korostuivat vastauksissa. Huoltajat kokivat siirtymällä olleen myös myönteinen yhteys nuoren käytökseen sekä perheen arjen sujuvuuteen. Positiivisten odotusten osalta huoltajat odottivat eniten nuorten uusia mahdollisuuksia kaverisuhteiden saralla sekä itsenäistymistä ja aikuistumista. He myös kokivat nuorten odottavan samoja asioita innolla. Odotus koskien nuoren itsenäistymistä on luonnollinen osa siirtymäaikaista elämänvaihetta (Cheung, 2019, s. 351). Huoltajat saattavat odottaa nuoren ottavan enemmän vastuuta koulunkäynnistä, vapaa-ajasta ja ylipäättään itsestään. Nuoret puolestaan nauttivat itsenäistymisen tuomasta vapaudesta.

Vaikka tulokset olivat pääosin positiivissävytteisiä, osalla osallistujilla oli myös negatiivisia huomioita siirtymään liittyen. Huolta vastaajilla herättivät erityisesti mahdolliset haasteet nuoren sosiaalisissa suhteissa sekä kiusaamisen tiimoilta. Huoltajat myös kokivat, että samat teemat mietityttivät ja huolettivat usein nuorta itseään, ymmärrettävästi vielä enemmän kuin huoltajaa. Tämä tulos on linjassa aiempien siirtymävaihetutkimusten kanssa (Rautiainen ym., 2017, s. 12–29; Zeedyk ym., 2003, s. 77). Oppilaiden kohdatessa siirtymässä sosiaalisia katkokohtia merkityksellisimmässä ihmissuhteissaan, on ymmärrettävää, että he kokevat aiheen stressaavana (Brewin & Statham, 2011, s. 355). Näin ollen on luonnollista, että myös huoltajat tunnistavat nuorten kokevan eniten huolta juuri vertaissuhteista. Tämä voi mahdollisesti olla syynä myös huoltajien huolelle koskien kaverisuhteita siirtymässä. Toki huoltajien kokemaan huoleen voi vaikuttaa muun muassa myös pelko kiusaamisesta tai nuoren ajautumisesta “huonoihin piireihin”, kuten vastaajat toivat ilmi.

Toppingin (2011) mukaan vertaisten merkitys nuoren elämässä kasvaa puberteetin aikana merkittävästi (s. 270). Niin itse nuorten kuin huoltajien ja opettajien mukaan vertaissuhteet ja niihin liittyvät aspektit ovat oppilaiden suurin huolen aihe siirtymässä (Kopsa & Ojaniemi, 2024; Rautiainen ym., 2017; Topping, 2011). Akoksen ja Galassin (2004) mukaan nuoret myös tukeutuvat vertaisiinsa siirtymässä (s. 213). Tämän vuoksi koulujen kannattaa ottaa asia

huomioon siirtymää suunnitellessa. Esimerkiksi kaveritoiveiden mahdollistaminen ja huomioiminen luokkajakoja tehdessä, voi tukea oppilaiden hyvinvointia huolien osalta. Siirtymävaihesuunnittelun ja koulujen antamien tukitoimien kannalta kaverihuolen ennakoiminen onkin tärkeää.

### 5.1.2 Huoltajan kokemus roolistaan siirtymässä

Huoltajat kokivat siirtymän olleen yhteydessä perheen arjen sujuvuuteen jo alakoulun aikana, mutta etenkin yläkoulussa yhteys korostui. Alakoulun puolella yhteyttä luonnehdittiin negatiivissävytteisempänä kuin yläkoulun puolella. Tämä on luonnollista, sillä alakoulussa siirtymä on vasta tulossa, eikä konkretisoitunut millään tavalla. Huoli ja jännitys voi vaikuttaa perheen arkeen negatiivisesti esimerkiksi konfliktien kasvun myötä. Yläkoulussa vaikutuksen koettiin olleen pääosin positiivista, joka viittaa siirtymän sujuneen hyvin. Kun siirtymä on onnistunut, se edistää oppilaan hyvinvointia, minäkuvaa sekä koulunkäynnin sujuvuutta (Bagnall ym., 2019; Rautiainen ym., 2017).

Kysyttäessä, millaiseksi huoltajat kokivat roolinsa siirtymässä, lähes kaikki osallistujat määrittivät roolinsa merkitykselliseksi nuoren tukemisen kannalta. He kertoivat toteuttaneensa roolia nuorta kannustaen, olemalla läsnä sekä rohkaisten uudessa arjessa. Myös koulun henkilökunnalla on vastaavasti tärkeä rooli oppilaiden emotionaalisessa tukemisessa (POPS, 2014). Topping (2011) korostaa aikuisten vastuuta tunnistaa nuoren kokemia tunteita sekä auttaa kohtaamaan niitä (s. 268–269). Lisäksi huoltajat toivat ilmi vastuutaan fyysisen tuen antamisessa, kuten kyyditsemisessä ja ravitsevan ruuan tarjoamisessa. Wongin (2015) tutkimuksen mukaan huoltajien tarjoamia siirtymään sopeutumisen tukikeinoja ovat edellä mainittujen lisäksi esimerkiksi yhteisen ajan viettäminen (s. 672–673). Aiemmat tutkimukset ovat siis linjassa tutkimustulostemme kanssa.

### 5.1.3 Kokemus tuen tarpeista siirtymässä

Huoltajat erittelivät vastauksissa myös kokemustaan kouluntarjoamien siirtymäntukitoimien riittävydestä. Suurin osa vastaajista koki koulun tarjoamien tukitoimien olleen riittäviä eivätkä he olleet huoltajina kaivanneet lisätukea siirtymään. Yleisimpiä tukitoimia olivat muun muassa vierailupäivät yläkouluihin, kotiväenilta sekä uuteen luokanvalvojan

tutustuminen. Kodin ja koulun välinen yhteistyö koettiin myös pääosin sujuvaksi. Tähän voi vaikuttaa oikein kohdennetut tukitoimet sekä onnistuneet siirtymät. Pieni osa vastaajista toi ilmi siirtymän sujuneen huonosti ja painotti tyytymättömyyttään kodin ja koulun väliseen yhteistyöhön liittyen. Lisäksi pari vastaajaa kertoi kokeneensa, ettei oppilaiden tai huoltajien huolia otettu tarpeeksi vakavasti koulun taholta. Tämä osoittaa, että kodin ja koulun välinen yhteistyö on onnistuneen siirtymän ydin. Ahtola ja kollegat (2016) painottavat huoltajien ja välisen suhteen edistävän onnistunutta siirtymää sekä luottamusta koulun henkilökuntaa kohtaan. Heidän mukaansa molempien osapuolten sitoutuneisuus siirtymän tukemiseen edesauttaa oppilaan hyvinvointia (s. 169–170). Mikäli yhteistyötä ei koeta sujuvaksi, tukitoimetkaan eivät voi kohdentua riittävällä tasolla.

Osallistujat listasivat ideoitaan tukitoimista, jotka he olisivat kokeneet hyödyllisiksi. Esiin nousi esimerkiksi tarve nuorille suunnatusta yleisestä “siirtymäinfopakettista”, josta löytyisi tietoa liittyen koulunkäyntiin, oppimisstrategioihin, koulumatka käytänteisiin sekä oman opiskelun aikatauluttamiseen. Myös huoltajat voisivat hyötyä vastaavasta tietopakettista ja se voisi olla ideaali tukikeino jokaiselle kaupungille tai kunnalle. Huoltajien toivomat tukitoimet olivat yhteneväisiä aiempien tutkimusten huoltajien toiveiden kanssa (Evangelou ym., 2008).

Erilliskoulujen oppilaiden huoltajat kokivat tarvinneensa enemmän tukea koululta siirtymässä, kuin yhtenäiskoululaisten. Vastaajista ne huoltajat, joilla ei ollut kokemusta vanhemman huollettavan siirtymistä, kokivat tarvinneensa koululta enemmän tukea siirtymän tukemiseen, kuin huoltajat, jotka olivat kokeneet huollettavan siirtymän jo aiemmin. Tukea toivottiin erityisesti muun muassa poissaolojen karsimiseen sekä koulunkäyntiin. Kyselyssä ilmeni myös huoltajien kokeneen heidän itsensä pyrkineen kompensoimaan niitä tukitoimia, joita huollettavat eivät saaneet riittävästi koululta. Tämä osoittaa yhteistyön merkityksellisyyden siirtymässä. Tutkimusten mukaan koulut kokevat kodin ja koulunvälisen yhteistyön sujuvaksi, mutta tämä ei ole yksiselitteistä (Bagnall ym., 2019, s. 218). Kun osa huoltajista tuo selvästi esiin tarpeitaan, joihin perheet eivät koe saaneensa tarvittavaa tukea, on yhteistyötä syytä arvioida uudelleen. Yhteistyön laatuun voivat vaikuttaa monet tekijät, kuten resurssit ja niiden jakautuminen sekä kuinka selvästi huoltajat tuovat tarpeensa esille koulun henkilökunnalle. Koulu voi kuitenkin pyrkiä vaikuttamaan siirtymän onnistumiseen panostamalla erityisesti kodin ja koulun välisen kommunikaation laatuun.

## 5.2 Eettisyys ja luotettavuus

Monimenetelmällinen tutkimusasetelma edistää tutkimuksen luotettavuutta. Tutkimuksen otanta (N = 104) oli tarpeeksi suuri itse laadittuun kysymyspatteristoon sekä sen pohjalta kehitettyyn mittariin nähden. On huomionarvoista nostaa kuitenkin tästä otantaryhmästä muutama seikka esiin, jotka voivat olla yhteydessä tutkimuksen tuloksiin sekä näiden luotettavuuteen. Osallistujilta kartoitettiin kyselyssä kolme taustamuuttujaa; huollettavan koulutyypin, kokemus aiemmista siirtymäkerroista sekä vastaajan sukupuoli. Koulutyypin (83 vs. 23) välillä vastaajaryhmissä oli huomattavia eroja ryhmäkoossa, jonka vuoksi vertaileva-asetelma oli haasteellista toteuttaa. Kuitenkin aiempi kokemus huollettavien siirtymästä jakautui tasaisesti ensikertalaisten ja kokeneempien huoltajien välille (50 vs. 54). Jotta vertailevia tutkimustuloksia voitaisiin tarkastella pätevinä, alaryhmien tulisi olla kooltaan tasavertaisemmat. Ryhmien epätasaisuus näkyi tuloksissa; “epätasaiset” ryhmät eivät saaneet merkitseviä tuloksia, kun taas “tasaisempi” ryhmä sai merkitsevän tuloksen.

Vaikka tutkimus on toteutettu monimenetelmällisesti, analyysivaiheessa painotetaan laadullista analyysia. Laadullisista vastauksista saatiin tutkimusongelmien kannalta syvällisempää aineistoa, kuin määrällisistä vastauksista. Määrällinen osuus tukee kuitenkin laadullista analyysia ja on luonteeltaan kuvailevaa. Tämän takia määrällisen osion tuloksia tulee tulkita varauksella, osana kokonaisuutta.

Tutkimuskyselyssä hyödynnettiin itse laadittua mittaristoa, jota ei ole aiemmin validoitu. Tutkimuksen edetessä huomasimme, että joitakin mittariston väitteitä tai kysymyksiä olisi ollut tarpeen tarkentaa, jotta tulokset suhteutuisivat vahvemmin tutkimusongelmiin. Vaikka mittari esitettiin, lopullisista vastauksista oli näkyvissä, että vastaajat olivat ymmärtäneet kysymykset keskenään eri tavoin. Tämä voi vaikuttaa tutkimuksen tulosten luotettavuuteen heikentävästi. Kuitenkin suurin osa vastauksista oli keskenään samansuuntaisia, joten tutkimustuloksia voidaan pitää pääosin luotettavina. Lisäksi on otettava huomioon riskit siitä, että tutkijat ovat tulkinneet vastauksia eri tavoin, kuin vastaaja on sen tarkoittanut (Hirsjärvi ym., 2009, s. 232).

Tutkimustulosten luotettavuuteen saattaa lisäksi vaikuttaa osallistujien tunnelataus aiheeseen liittyen. Osasta vastauksista välittyi suurta tunnekuohua sekä tyytymättömyyttä koulujen siirtymänaikaiseen toimintaan. Myös kouluun liittymättömät haasteet ja niiden taakka välittyivät pienellä osalla vastaajista. Tällöin vastauksista välittyy osallistujien autenttinen

kokemus, mutta se saattaa myös vääristää vastausten todellisuutta, sillä voimakas tunnetila voi vaikuttaa vastaajan sen hetkiseen näkökulmaan.

Tutkimus esiteltiin osalle osallistujista paikan päällä, kun taas osa osallistujista sai tutkimuksen kuvauksen ja taustatiedot vain sähköisesti. Tämä on saattanut vaikuttaa vastaajien asennoitumiseen tutkimusta kohtaan, sillä tällöin tutkijat voivat tuntua etäisiltä, eikä heitä kohtaan synny luonnollisesti samankaltaista luottamuksen tunnetta. Sähköisen taustoituksen riskinä on myös se, että osallistujat ovat voineet ymmärtää tutkimuksen taustan, kyselyn kysymykset ja tarkoitukset puutteellisesti. Edellä mainituista rajoitteista huolimatta tutkimus edisti tunnistamaan onnistuneeseen siirtymään vaikuttavia tekijöitä huoltajien näkökulmasta. Kokonaisuudessaan tutkimus tarjoaa perustellun ja johdonmukaisen kuvauksen ilmiöstä huomioiden eettiset kysymykset.

### 5.3 Yhteenveto

Suomessa yläkoulusiirtymää on tutkittu vasta vähän (Kopsa & Ojaniemi, 2024; Rautiainen ym., 2017). Tutkimusryhmämme on keskittynyt tutkimaan opettajia ja huoltajia aiheentiimoilta kandidaatin- sekä pro gradututkielman myötä. Tulevaisuudessa olisi mielekästä tutkia myös oppilaiden kokemuksia siirtymään liittyen. Kun kaikkien osapuolten (oppilaiden, huoltajien ja opettajien) näkemykset siirtymästä otetaan huomioon, voidaan kehittää tukitoimia, jotka tukevat siirtymää parhaalla mahdollisella tavalla.

Jatkon kannalta olisi mielenkiintoista toteuttaa tutkimus laajemmalla otannalla esimerkiksi koko Suomen mittakaavassa. Kuten Kopsa ja Ojaniemi (2024) havaitsivat, Suomessa ei ole yhtenäistä ohjenuoraa tai käytäntöjä siirtymän tukemiseen, vaikka siitä olisi hyötyä oppilaille, huoltajille sekä opettajille. Koko maan kattava otanta voisi auttaa kehittämään tällaisia toimintatapoja, jotta siirtymät olisivat sujuvia kautta maan. Myös yksittäiset kaupungit voisivat hyötyä vastaavan tutkimuksen toteutuksesta, sillä vertailemalla huoltajien kokemuksia siirtymästä koulujen välillä, kaupungin ja koulujen sisäisiä toimintatapoja voitaisiin kehittää niin, että ne tukevat oppilaiden hyvinvointia ja yhdenvertaisuutta sekä sujuvoittavat toimintakulttuuria. Aiheesta olisi myös hyödyllistä tehdä pitkittäistutkimusta, jotta siirtymän sujuvuutta voitaisiin tutkia esimerkiksi 10 vuoden ajan tarkastelemalla kohderyhmien kokemuksia siirtymävaiheessa. Vastaavasti voitaisiin myös seurata samoja oppilaita alakoulun puolelta yläkouluun asti ja kartoittaa siirtymäkokemuksia pitkältä

aikaväliltä (esimerkiksi 5. luokalta 8. luokan loppuun) sekä kehittää yhteisiä tukitoimimalleja kouluille näiden pohjalta.

Kaiken kaikkiaan tutkimus auttoi ymmärtämään huoltajien näkökulmia liittyen yläkoulusiirtymään. Tutkimus vahvisti käsitystämme siitä, että huoltajien osallisuutta siirtymissä tulee kehittää, ja jatkossakin kodin ja koulunväliseen yhteistyöhön tulee panostaa. Kun huoltajien osallisuuteen panostetaan, on siirtymän onnistumisellekin paremmat takeet. Suomessa kunnat ja kaupungit, ellei koko valtio, voisi hyötyä yhteisistä tukipaketeista siirtymässä. Tällöin siirtymän tukeminen ei jäisi vain koulujen toteutettavaksi, ja jokaisella oppilaalla olisi keskenään yhdenvertaiset lähtökohdat edetä koulupolulla.

## Lähteet

- Ahtola, A., Bjoern, P. M., Turunen, T., Poikonen, P.-L., Kontoniemi, M., Lerkkanen, M.-K., & Nurmi, J.-E. (2016). The Concordance between Teachers' and Parents' Perceptions of School Transition Practices: A Solid Base for the Future (vol 60, 2016). *Scandinavian Journal of Educational Research*, 60(2), III–III. <https://doi.org/10.1080/00313831.2015.1041800>.
- Akos, P., & Galassi, J. P. (2004). Middle and High School Transitions as Viewed by Students, Parents, and Teachers. *Professional School Counseling*, 7(4), s. 212–221.
- Bagnall, C. L., Skipper, Y. & Fox, C. L. (2019). 'You're in this world now': Students', teachers', and parents' experiences of school transition and how they feel it can be improved. *British Journal of Educational Psychology* 90, s. 206–226.
- Brewin, M. & Statham, J. (2011). Supporting the transition from primary school to secondary school for children who are Looked After. *Educational Psychology in Practice* 27(4), s. 365–381.
- Cheung, C. S. (2019). Parents' Involvement and Adolescents' School Adjustment: Teacher-Student Relationships as a Mechanism of Change. *School Psychology*, 34(4), s. 350–362. <https://doi.org/10.1037/spq0000288>.
- Coffey, A. (2013). Relationships: The key to successful transition from primary to secondary school? *Improving Schools*, 16(3), s. 261–271. <https://doi.org/10.1177/1365480213505181>.
- Cohen, L., Manion, L. & Morrison, K. (2007). *Research Methods in education* (6. p.). London: Routledge.
- Evangelou, M., Taggart, B., Sylva, K., Melhuish, E., Sammons, P., & Siraj-Blatchford, I. (2008). *What makes a successful transition from primary to secondary school?* (Research Report DCSF-RR019). Department for Children, Schools and Families. <https://eprints.bbk.ac.uk/id/eprint/8121/1/DCSF-RR019.pdf>.
- Fetters, M. D., Curry, L. A., & Creswell, J. W. (2013). Achieving integration in mixed methods designs-principles and practices. *Health services research*, 48(6, 2), s. 2134–2156. <https://doi.org/10.1111/1475-6773.12117>.
- Helm, A. F., McCormick, S. A., Deater-Deckard, K., Smith, C. L., Calkins, S. D., & Bell, M. A. (2019). Parenting and Children's Executive Function Stability Across the Transition to School. *Infant and Child Development*, 29(1). <https://doi.org/10.1002/icd.2171>.

- Hirsjärvi, S., Remes, P., Sajavaara, P., & Sinivuori, E. (2009). *Tutki ja kirjoita* (15.–17. p.). Helsinki: Kustannusosakeyhtiö Tammi.
- Jiang, X., Huebner, E. S., & Hills, K. J. (2013). Parent Attachment and Early Adolescents' Life Satisfaction: the Mediating Effect of Hope. *Psychology in the Schools*, 50(4), s. 340–352. <https://doi.org/10.1002/pits.21680>.
- Jindal-Snape, D. & Foggie, J. (2008). A holistic approach to primary-secondary transitions. *Improving Schools*. 11(1), s. 5–18.
- Kopsa, M. & Ojaniemi, M. (2024). *Erilliskoulujen 6. luokan opettajien näkemykset yläkoulusiirtymästä. Siirtymävaiheeseen liittyvät huolet ja positiiviset odotukset oppilailta* [kandidaatintutkielma, Turun yliopisto]. UTUPub Turun yliopiston avoin julkaisuarkisto. <https://urn.fi/URN:NBN:fi-fe2024050325556>.
- Lynn, W. Ng, Mofrad, S., & Uba, I. (2014). Effect of Birth Order on the Differential Parental Treatment of Children. *Asian Social Science*, 10(14). <https://doi.org/10.5539/ass.v10n14p132>.
- Mizelle, N. B., & Irvin, J. L. (2000). Transition from Middle School into High School. *Middle School Journal*, 31(5), s. 57–61. <https://doi.org/10.1080/00940771.2000.11494654>.
- Nummenmaa, L. (2009). *Käyttäytymistieteiden tilastolliset menetelmät* (3. p., uud. laitos.). Tammi.
- Pennington, D. C., Gillen, Kate., & Hill, Pam. (1999). *Social psychology*. London: Arnold.
- Perusopetuksen opetussuunnitelman perusteet. (2014). vuosiluokat 3–6, vuosiluokkien 6 ja 7 välinen siirtymävaihe, s. 280. [https://www.oph.fi/sites/default/files/documents/perusopetuksen\\_opetussuunnitelman\\_perusteet\\_2014.pdf](https://www.oph.fi/sites/default/files/documents/perusopetuksen_opetussuunnitelman_perusteet_2014.pdf).
- Pietarinen, J. (1999). *Peruskoulun yläasteelle siirtyminen ja siellä opiskelu oppilaiden kokemana*. [väitöskirja, Joensuun yliopisto]. Kasvatustieteiden tiedekunta. Joensuun yliopistopaino.
- Rautiainen, O., Rissanen, L., Kiuru, N. & Hirvonen, R. (2017). Siirtymä alakoulusta yläkouluun yhtenäis- ja erilliskouluissa – siirtymään liittyvät huolet nuorilla. *Oppimisen ja oppimisvaikeuksien erityislehti NMI-Bulletin* 27(4), s. 12–31.
- Saaranen-Kauppinen, A. & Puusniekka, A. (2006). *KvaliMOTV - Menetelmäopetuksen tietovaranto*. Tampere: Yhteiskuntatieteellinen tietoarkisto. Haettu 11.02.2026 osoitteesta: <https://www.fsd.tuni.fi/menetelmaopetus/>.

- Tutkimuseettisen neuvottelukunnan julkaisuja. (2019) *Ihmiseen kohdistuvan tutkimuksen eettiset periaatteet ja ihmistieteiden eettinen ennakoarviointi Suomessa*. Tutkimuseettisen neuvottelukunnan ohje. Tutkimuseettisen neuvottelukunnan julkaisuja 3/2019.  
[https://www.tenk.fi/sites/tenk.fi/files/Ihmistieteiden\\_eettisen\\_ennakoarvioinnin\\_ohje\\_2019.pdf](https://www.tenk.fi/sites/tenk.fi/files/Ihmistieteiden_eettisen_ennakoarvioinnin_ohje_2019.pdf).
- Topping, K. (2011). Primary-secondary transitions: Differences between teachers' and children's perceptions. *Improving Schools*. 14(3), s. 268–285.
- Tähtinen, J., Laakkonen, E., Broberg, M., & Tähtinen, R. (2020). *Tilastollisen aineiston käsittelyn ja tulkinnan perusteita* (2. p. uud.). Turun yliopiston kasvatustieteiden laitos.
- Vilkka, H. & Mankki, V. (2024). *Johdatus monimenetelmätutkimukseen*. Santalahti-kustannus.
- Wong, M. (2015). Voices of children, parents and teachers: how children cope with stress during school transition. *Early Child Development and Care*, 185(4), s. 658–678.  
<https://doi.org/10.1080/03004430.2014.948872>
- Zeedyk, M. S., Gallacher, J., Henderson, M., Hope, G., Husband, B. & Lindsay, K. (2003). Negotiating the transition from primary to secondary school – Perceptions of pupils, parents and teachers. *School Psychology International*, 24(1). s. 67–79.

## Liitteet

### Liite 1. TIETOSUOJAILMOITUS


1. Rekisterin nimi	8. luokan oppilaiden huoltajien näkemykset yläkoulusiirtymästä erillis- ja yhtenäiskoulussa
2. Rekisterin pitäjä	<p>Milja Kopsa <a href="mailto:mekops@utu.fi">mekops@utu.fi</a> puh. 0452325997</p> <p>Milla Ojaniemi <a href="mailto:maojan@utu.fi">maojan@utu.fi</a> Puh. 040 4163335</p> <p>Turun yliopisto, Kasvatustieteiden tiedekunta, Opettajankoulutuslaitos</p>
3. Vastuuhenkilöiden yhteistiedot	<p>Milja Kopsa <a href="mailto:mekops@utu.fi">mekops@utu.fi</a> puh. 0452325997</p> <p>Milla Ojaniemi <a href="mailto:maojan@utu.fi">maojan@utu.fi</a> puh. 040 4163335</p> <p>Yliopiston tietosuojavastaava: <a href="mailto:dpo@utu.fi">dpo@utu.fi</a></p>
<b>4. Henkilötietojen käsittelyn tarkoitukset ja käsittelyn oikeusperuste</b>	<p>Tutkimuksessa tarkastellaan 8. luokan oppilaiden huoltajien näkemyksiä heidän lastensa yläkoulusiirtymästä. Kyselylomakkeella kerätään taustatietoa osallistujien sukupuolesta, tutkittavan huollettavan koulutyypistä (yhtenäis- vai erilliskoulu), siitä, onko kyseessä ensimmäinen yläkouluun siirtyvä huollettava sekä kokemuksia siirtymävaiheen tukemisesta ja tarjotuista tukitoimista.</p> <p>Henkilötietojen EU:n yleisen tietosuoja-asetuksen 6 artiklan mukaisena käsittelyperusteena on</p> <p><input checked="" type="checkbox"/> käsittely on tarpeen tieteellistä tutkimusta varten (yleinen etu 6 art. 1 a-kohta)</p> <p><input type="checkbox"/> <b>rekisteröity on antanut suostumuksensa henkilötietojen käsittelyyn (suostumus 6 art. 1 e-kohta)</b></p> <p><input type="checkbox"/> muu mikä _____</p>

<p>5. Käsiteltävät henkilötietoryhmät</p>	<p>Rekisteriin talletetaan rekisteröidystä seuraavia tietoja: Sukupuoli, huollettavan koulutyyppi, onko kyseessä ensimmäinen siirtymän kokenut huollettava, sekä kokemuksia ja ajatuksia huollettavien siirtymästä ja sen tukemisesta. Rekisteröidyn tutkimuslupatietoja säilytetään Turun Yliopiston Webropol-järjestelmässä enintään 30.6.2026 asti, jonka jälkeen aineisto hävitetään tietoturvallisesti.</p>
<p>6. Henkilötietojen vastaanottajat ja vastaanottajaryhmät</p>	<p>Tutkimusohjaaja: Laura Helle  <a href="mailto:lhelle@utu.fi">lhelle@utu.fi</a>  +358 29 450 3614</p> <p>Tietoja ei siirretä eikä luovuteta pro gradututkimusryhmän ulkopuolelle.</p>
<p>7. Tiedot tietojen siirrosta kolmansiin maihin</p>	<p>Henkilötietoja ei luovuteta EU:n tai Euroopan talousalueen ulkopuolelle.</p>
<p>8. Henkilötietojen säilyttämisaika tai sen määrittämisen kriteerit</p>	<p>Tutkimukseen osallistuja hyväksyy, että hänen vastauksiaan hyödynnetään pro gradu –tutkielmassa. Kyselylomakkeella kerättyä aineistoa ja tietoja säilytetään Turun Yliopiston Webropol-järjestelmässä enintään 30.6.2026 asti, jonka jälkeen aineisto hävitetään tietoturvallisesti. Myös kyselylomakkeen avoimien kysymysten vastauksista tehtyjen pseidonimoitujen tekstitiedostojen tietoja säilytetään Turun Yliopiston SeaFile-järjestelmässä enintään 30.6.2026 asti, jonka jälkeen tiedot hävitetään tietoturvallisesti.</p>
<p>9. Rekisteröidyn oikeudet</p>	<p>Rekisteröidyllä on oikeus pyytää pääsy häntä itseään koskeviin henkilötietoihin sekä oikeus pyytää tietojensa oikaisemista tai poistamista tai käsittelyn rajoittamista tai vastustaa niiden käsittelyä. Oikeutta henkilötietojen poistamiseen ei sovelleta tieteellisessä tai historiallisessa tutkimustarkoituksessa silloin, kun poisto-oikeus todennäköisesti estää käsittelyn tai vaikeuttaa sitä suuresti.</p> <p>Poisto-oikeuden toteuttamista arvioidaan tapauskohtaisesti.</p> <p>Rekisteröidyllä on oikeus tehdä valitus valvontaviranomaiselle.</p>

10. Tiedot siitä, mistä henkilötiedot on saatu	Esittelemme tutkimuksen tavoitteet ja taustat yleisesti vanhempainilloissa. Jaamme osallistumista varten QRkoodin ja linkin Webropol-kyselylomakkeeseen, jonka kautta huoltajat voivat antaa vastauksensa. Henkilötiedot kerätään suoraan kyselomakkeen välityksellä tutkimuksen osallistujilta.
11. Tiedot automaattisen päätöksenteon ml. Profiloinnin olemassaolosta	Tietoja ei käytetä automaattiseen päätöksentekoon tai profiloinnin tekemiseen.

## Liite 2. KYSELYLOMAKE

### 8. luokan oppilaiden huoltajien näkemykset yläkoulusiirtymästä erillis- ja yhtenäiskoulussa

 Pakolliset kysymykset merkitty tähdellä (\*)

Hei 8. luokkalaisten huoltaja!

Olemme Milja Kopsa ja Milla Ojaniemi, kaksi maisterivaiheen luokanopettajaopiskelijaa Turun yliopistosta. Teemme pro gradu -tutkielmaa, jossa tutkimme **huoltajien näkemyksiä yläkoulusiirtymästä**. Tavoitteenamme on kehittää kodin ja koulun välistä yhteistyötä siirtymävaiheessa.

Kysely on suunnattu 8. luokkalaisten huoltajille. Se sisältää monivalinta- ja avoimia kysymyksiä, ja vastaaminen vie noin 10–15 minuuttia. Vastaaminen on vapaaehtoista ja voit keskeyttää sen missä vaiheessa tahansa. Halutessasi voit jatkaa kyselyyn vastaamista myöhemmin "Tallenna ja jatka myöhemmin" -toiminnolla.

Vastaukset kerätään anonymisti, eikä yksittäisiä vastaajia voida tunnistaa kyselyn perusteella. Vastauksia käsitellään ja säilytetään luottamuksellisesti. Vastaamalla kyselyyn hyväksyt, että vastauksiasi käytetään osana pro gradu -tutkielmaa.

Henkilötietojen käsittelystä voit lukea lisää linkistä avautuvasta tietosuojailmoituksesta:  
<https://seafile.utu.fi/f/4a1846c3a3f6473885f5/>

Kysely on avoinna **31.10.2025** asti. Mikäli sinulla herää kysymyksiä, voit olla meihin yhteydessä.

Milja Kopsa, mekops@utu.fi  
Milla Ojaniemi, maojan@utu.fi

#### Esitiedot

##### 1. Minkä tyyppisessä koulussa huollettavasi on? \*

- Erilliskoulussa (ala- ja yläkoulu erillään)
- Yhtenäiskoulussa (ala- ja yläkoulu samassa koulussa)

##### 2. Onko kyseessä ensimmäinen huollettavasi, joka on siirtynyt yläkouluun? \*

- Kyllä  
 Ei

### 3. Oma sukupuolesi \*

- Nainen  
 Mies  
 Muu  
 En halua vastata

### Huolet ja odotukset siirtymässä

Miten arvioisit seuraavia väittämiä asteikolla 1-5 (1 = täysin eri mieltä, 5 = täysin samaa mieltä)

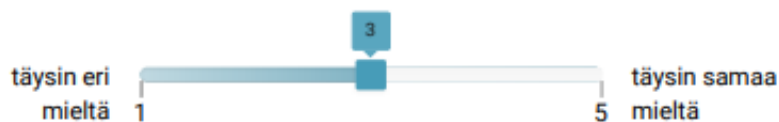
#### 4. Olen ollut huolissani nuoren siirtymästä yläkouluun. \*



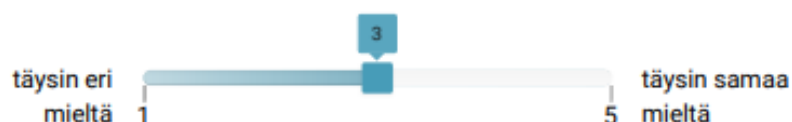
#### 5. Nuori on itse ollut huolissaan siirtymästä yläkouluun. \*



#### 6. Nuori odotti innolla yläkoulun aloittamista. \*



#### 7. Koen siirtymävaiheen toteutuneen sujuvasti. \*



**8. Mitkä ovat olleet suurimmat huolenaiheesi huoltajana nuoren yläkoulusiirtymässä?**

**(Vastaa väh. 2-3 sanalla) \***

---

---

---

---

**9. Mitkä ovat mielestäsi olleet nuoren suurimmat huolenaiheet yläkoulusiirtymän suhteen?**

**(Vastaa väh. 2-3 sanalla) \***

---

---

---

---

**10. Mitä positiivisia odotuksia koit nuoren siirtyessä yläkouluun?**

**(Vastaa väh. 2-3 sanalla) \***

---

---

---

---

**11. Millaisia positiivisia odotuksia nuorella itsellään mielestäsi oli koskien yläkoulusiirtymää?**

**(Vastaa väh. 2-3 sanalla) \***

---

---

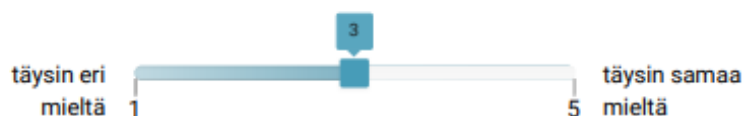
---

---

---

### Siirtymän vaikutukset

12. Yläkoulusiirtymä on vaikuttanut perheen arkeen positiivisesti. \*



13. Vaikuttiko yläkoulusiirtymän lähestyminen perheenne arkeen jo alakoulun aikana? Jos kyllä, miten?  
(Vastaa väh. 2-3 sanalla)

---

---

---

---

14. Vaikuttiko yläkoulusiirtymä perheenne arkeen siirtymän jälkeen? Jos kyllä, miten?  
(Vastaa väh. 2-3 sanalla)

---

---

---

---

15. Miten siirtymä on vaikuttanut nuoreen mielestäsi?  
(Vastaa väh. 2-3 sanalla)

---

---

---

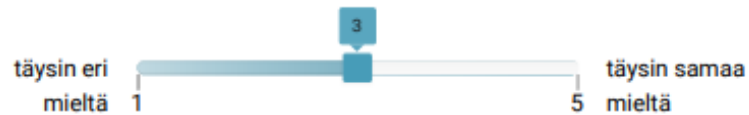
---



---

### Huoltajan tarjoama tuki siirtymässä

16. Koen, että roolini huoltajana on merkittävä nuoren siirtymän tukemisessa. \*



17. Millaisena näet roolisi nuoren siirtymävaiheen tukemisessa?

(Vastaa väh. 2-3 sanalla.)

---



---



---



---



---

18. Miten olet itse tukenut nuorta siirtymävaiheessa?

(Vastaa väh. 2-3 sanalla.)

---



---



---



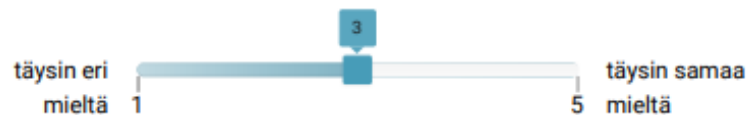
---



---

### Koulun tarjoama tuki ja yhteistyö siirtymässä

19. Koen, että koulu tarjonnut riittävästi tukea siirtymävaiheessa. \*



**20. Miten koulu tuki siirtymävaiheen toteutumista?**

- Tutustumispäivä yläkouluun
- Tukioppilaiden tapaaminen
- Kyselytunnit yläkoululaisten kanssa
- Vanhempainilta siirtymään liittyen
- Siirtymäpalaveri nuoren asioihin liittyen
- Keskustelutuki nuorelle
- Luokanvalvojan tapaaminen / tervehdys kotiin
- En tiedä / en muista

**21. Käyttikö koulu muita tukikeinoja edellä mainittujen lisäksi? Jos kyllä, mitä?**

---



---

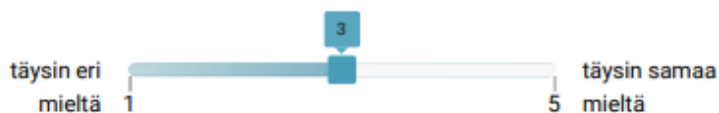


---



---

**22. Koen, että koulun ja kodin välinen yhteistyö on ollut sujuvaa siirtymän aikana. \***



**23. Perustelee halutessasi vastauksesi edelliseen kysymykseen.**

---



---



---



---

**24. Oletko huoltajana kokenut tarvinneesi tukea koululta nuoren tukemiseen siirtymävaiheessa? \***

Kyllä

Ei

**25. Jos vastasit kyllä, millaista tukea kaipasit koululta?**

**(Vastaa väh. 2-3 sanalla.)**

---

---

---

---

**26. Millaisia tukitoimia koet nuoren tarvinneen siirtymävaiheessa?**

**(Vastaa väh. 2-3 sanalla.)**

---

---

---

---

**LIITE 3. TAULUKKO 4***Taulukko 4. Riippumattomien otosten T-testi muuttujalle koulutyyppi*

Ryhmä	Erilliskoulu	Yhtenäiskoulu	t(df)	p	Cohen's <i>d</i>
	(N = 83) M (SD)	(N = 21) M (SD)			
Huolet	2,61 (1,21)	2,36 (1,44)	0,84 (102)	0,40	0,21
Odotukset	3,98 (0,87)	4,07 (0,88)	-0,45 (102)	0,65	-0,11
Yht. ja k. tuki	4,01 (0,86)	3,93 (0,84)	0,37 (102)	0,71	0,09

**LIITE 4. TAULUKKO 5***Taulukko 5. Riippumattomien otosten T-testi muuttujalle sukupuoli*

Ryhmä	Nainen	Mies	t(df)	p	Cohen's <i>d</i>
	(N = 89) M (SD)	(N = 15) M (SD)			
Huolet	2,57 (1,25)	2,50 (1,32)	0,21 (102)	0,84	0,06
Odotukset	4,00 (0,86)	3,97 (0,93)	0,14(102)	0,89	0,04
Yht. ja k. tuki	3,97(0,88)	4,10(0,69)	0,53(102)	0,59	-0,15

**LIITE 5. TAULUKKO 6***Taulukko 6. Riippumattomien otosten T-testi muuttujalle kuinka mones siirtyvä huollettava*

Ryhmä	Ensimmäinen	Useampi	t(df)	p	Cohen's <i>d</i>
	(N = 50) M (SD)	(N = 54) M (SD)			
Huolet	2,61 (1,27)	2,52 (1,25)	0,37 (102)	0,71	0,07
Odotukset	3,94 (0,91)	4,05 (0,83)	-0,62(102)	0,53	-0,12
Yht. ja k. tuki	4,04 (0,90)	3,94 (0,82)	0,57 (102)	0,57	0,11